

כניס התאחדותנו

יוצא לאור

ע"י התאחדות אברכים חסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגדול שליט"א

בני ברק - אלעד

ד' טבת תשע"א

ויגש

שנה ט"ו גליון תרפ"ט

תוכן הענינים

לקח טוב.....עמוד ב'
 שבת בשבתו.....עמוד ג'
 דבש תמרים.....עמוד ה'
 בשפתי צדיקים.....עמוד ז'
 פרפראות להכמה.....עמוד ט'
 ודרשת וחקרת.....עמוד י'
 חוקים להורותם.....עמוד י"ב
 היולא דצדיקיא.....עמוד י"ג
 דבר בעתו.....עמוד ט"ז
 משולחן מלכים.....עמוד ט"ז
 דברות קודש.....עמוד כ"ב

זמנים	הדפ"ג	מוע"ש	יסודי התורה מ"ס פסחים
ברוקלין	4:13	5:41	יום א' דף 1:
קרית יואל	4:12	5:40	יום ב' דף 1:
מאנסי	4:13	5:40	יום ג' דף 1:
לעיקואד	4:16	5:44	יום ד' דף 1:
מאנטרעאל	3:56	5:23	יום ה' דף 1:
מעלבירן	8:16	9:48	עש"ק חוה
בוענאס איירעס	7:45	9:14	שב"ק חוה
לאנדאן	3:36	5:04	להבנות מודעות, ברכות מול טוב, הנצחת שם, לעילוי נשמות, וכו' יפ"ג
מאנטשעסער	3:35	5:02	לה"ר מענדל
אנטווערפן	4:17	5:47	פריעדמאן ה"י
וויען	3:46	5:13	845-662-5579
בני ברק	4:14	5:49	
ירושלים	3:59	5:53	

וירא את העגלות אשר שלח יוסף

פחד ומועקה כירסמה בלבם של ההורים המודאגים כאשר חלפה חדשים ספורים מאז ששלחו את בנם למדינה רחוקה ועתה זה זמן רב עבר שלא נשמע ממנו מאומה, וההורים היו שרויים בפחד שמא ח"ו נטה בנם מהדרך הישרה מכיון שאינו מצוי תחת השגחתם, ואולי זאת היא הסיבה שבגללה הפסיק את הקשר עמהם.

בארץ מרחקים יושב לו הבן והצליח מאוד בעסקיו למעלה מן המשוער ודין גרמא שלא חי' לו פנאי לכתוב להוריו מה נעשה עמו, אולם כעבור זמן ביום מן הימים גברה השתוקקות הבן להוריו, הבן לא היסס ושלח להם מכתב ובו בקשה מלאת רגש שיבואו לדור עמו במדינתו, הבן גם צירף לכתבו את הוצאות הנסיעה.

כשקיבלו ההורים את המכתב הם שמחו שמחה כפולה, גשמית ורוחנית, מהעובדה שהוא צירף הוצאות נסיעה הם ידעו על הצלחת עסקיו ועל כך שיש באפשרותו לכלכל אותם בכבוד, ובנוסף לכך הם גם הבינו שהוא לא נטה מדרך הישר, ואינו מתבייש שיבואו אליו ויראו את הנהגת ביתו, נמצא, שההזמנה לנסיעה היתה סימן מובהק שהוא עומד במצב רוחני טוב, כפי שנפרד מהם.

הנמשל מובן, דהנה לכאורה קשה על הפסוק "וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם", כיצד הוכיחו העגלות ליעקב יותר מדברי יוסף עצמו כפי שסיפרו האחים, מדוע דווקא מראיית העגלות היה רוהו של יעקב אבינו.

אכן ההסבר הוא, אלמלא שלח יוסף את העגלות להביא את יעקב, יכול הי' יעקב לחשוב שאמנם מצבו הגשמי הוא ככי טוב, אולם יתכן שמצבו הרוחני אינו כשורה ח"ו, ובוודאי יוסף מתבייש שיבואו אליו, אך כשראה את העגלות אשר שלח יוסף "לשאת אותו" נוכח לראות שגם מצבו הרוחני אינן ליוסף להתבייש, ולכן מסיים הפסוק "ותחי רוח יעקב" שהיתה בו הבחינה הרוחנית, שהיתה חסרה לו עד כה, וכמו שמפרש רש"י "שרתה עליו שכינה שפירשה ממנו.

ליעקב נודע שבנו לא אבד ממנו כלל, שהוא נמצא במדרגה רוחנית גבוהה, למרות המצאותו בטומאת מצרים ולכן שבה אליו השמחה הגדולה, שמחה המביאה לרוח הקודש.

די סאריויכערסטע טעלה מאר

כל מיני ישועות

שקל הקודש
 מילקו
 רבי מאיר
 בעל הנס
 מישקע
 מילקו
 1-888
 REB-MEIR
 732-6347

לקח טוב

ליקוטים יקרים, מפי סופרים וספרים, ע"ד מוסר והסידות נאמרים

ויגש וכו' כי כמוך כפרעה, נ"ל דקאי על הקב"ה שהצדיק נקרא יהודה, והוא מניש אליו ית"ש בתפילה להתפלל על עצמו, ויאמר כי אדני וכו' ואל יחר אפך בעבדיך, רק תמיד תגדול חסדך עמי ואל תדקדק עמי מאד שבלתי אפשרי לכונן את מחשבותי לדבר אהה, ולפעמים תחוק מחשבתי לעלות במחשבתי למעלות גדולות העליונים צדיקים, שהם כמוך, שהצדיק גזר והקב"ה מקיים, ולפעמים תחלש מחשבתי ולחבל דמה מעשה תענועים כפרעה שהוא אותיות עורף שהוא רמו לקליפה, וכי על זה תפקח עיניך לדקדק אחר מעשיו, לכן עשה עמי צדקה וחסד, וקל להביק. (טעם אלימלך)

הוא מן התורה שצריך לעשותה בשמחה, לכן ועתה הוא לשון תשובה, כי הבעל תשובה צריך לומר מעתה הנני שב, ולא אשוב לכסלה עוד רק עתה אהיה ברוך ה', מהיום והלאה. (תפארת שלמה)

ובני נפתלי וכו' יצר ושלם, תרין במסורה, דין ואידיך לי נקם ושלם, פי בינים אשר לי נקם, ושלם גם היצר הרע יקה שכרו משלם, כי הגדול לעשות כמו שאמר ר"ל. (אגרא דמלה)

שבו שברו לנו מעט אוכל, הדנה מדרך האדם כשפגה אל עסקיו לאכול ולשתות ולעסוק בדרכיו, נשכח יראת ה' מלוח לבבו, והוא מתגאה ורם לבבו, לא כן הדרך אך גם

ועתה אל תעצבו, דאין ועתה אלא תשובה, דכשהאדם עושה תשובה אנפ"כ הוא מוצר והוא מאוד על העבירה דעבר על רצון הבורא ית"ש, לזה אמר ועתה, היינו אם עושים תשובה באת אל תעצבו וכו', כי יש לחשוב שהעבירה ר"ל היה לסיבה שלפעמים איזה נשמה בעמקי ואינה יכולה לצאת משם, ובסבת זה שעשה העבירה ר"ל הוציא הנ"ק משם, דכשהוור בתשובה שלימה מוציא גם הקדושה שהייתה מובלעת שם, וזהו כי למחיה שלהני אלקים לפניכם. (דברי יחזקאל)

ויאמר ישראל אל יוסף אמרתה הפעם וכו', ברש"י שהיה קרא קראת שמע, ובסוף עמוד התורה כתב וז"ל כפי אשר שמענו מצדיקי הדור, כי בהוויל לאדם בשרה טובה פתאומת, הטוב לקשר באהבת הקל יתברך ולמסור נפשו בעת ההוא, לקשרה באהבה רבה בלתי לה' לבדו, ולכן במעשי הפועל ההוא הכין יעקב עצמו לקריאת שמו, ולמסור אהבת יוסף לאהבת הש"ת עכ"ל, וזה פי הכתוב, ויאמר ישראל וכו' אמרתה הפעם, היינו מסי' דקר"ש, אחרי ראותי את פניך כי עוודך חי אי"כ נתעורר בו שמחה גדולה, אי"כ טוב לקשרה באהבה לה' ע"י קר"ש כנ"ל. (אמרי יוסף)

התוה"ק מלמדת לנו דרך, איך לגשת להתפלל, לבל יפול לב האדם
ויגש אליו יהודה וכו', יהודה מורה על התפילה כמ"ש הפעם אודה את ה', דהתוה"ק למדה אותנו דרך להתפלל לפניו, לבל יפול לב האדם לומר אך אשא פני להתפלל לפניו ית"ש, ואינו ראוי לזה, בפרט אם יזכור הטאוי ונתנת התורה עצה להשיב אל לבו ג' אופנים, שידה ערב ללב לגשת אל הקדוש, והוא ויגש אליו יהודה ר"ת אי"ו, פי שאם בגשם האדם לתפלה יתאמץ לבבו וכלויתו ישנתנו, אי"ה אפוא עמי שידה קרוב ל בקריא אליו, ומרמו הכתוב תירץ ע"י ג' אופנים, כי ויגש אליו יהודה ס"ת שו"ה, אלו האותיות מרמזים על אברהם יצחק ויעקב שאלו האותיות ניתוספו לשובם, לאברהם את ה', וליצחק כתיב פעם לישחק בש"ן, וליעקב אתו וא"ו, שמורה שיתחוק עצמו שאבוא לפניו בכות אבותי אברהם יצחק ויעקב, שאני אחוז בקדושתם, כי יעקב חבל נחלתו ומי שאחוז החבל למטה ומנענע למעלה, אף שהוא ארוך הדבר מאד, עכ"ז ע"י אחיזה מנענע למעלה, ולכן אף שאנו בבחי' התחתונה מ"מ כיון שאני בכלל בני ישראל יש לי כח בתפילתי לעורר כל העולמות ויעשה לי הש"ת בקשתי ויקבל נז"ר מתפילתי. אופן הב' הוא כי אדוני שיאמר כיון שיש בי חלק אלוך ממעל, בזה אני כדאי לבא לפניו כי חלק אלוך יתפלל לפניו ית"ש. אופן ג' הוא אדוני שאל את עבדו דאדו"ל מנין שהקב"ה מתפלל, ע"ד שאמרו במשה שכינה מדברת מתוך גחנה, כן כביכול הש"ת מתלבש כפה האדם לפעמים והקב"ה מתפלל, ולכן יאמר האדם האמת שאין אני כדאי להתפלל מצד עצמו, מ"מ הקב"ה ברחמיו רוב חסדו כביכול יתפלל עמי ויהיה עם פי בעת תפילתי. (ידע קודש)

בעת אכילה צריך להיות בתכלית השפלות, שיהיה חופף עליו יראת ה', ומזה יבא לבחינה גדולה, וזה הפ' שבו שברו לנו מעט אוכל, היינו ע"י שידה בעת האכילה כבהונת מעט, בהכנעתו, ע"י באים לתשובה ולשובר התאוות. (כנסת יחזקאל)

והיית קרוב אלי, איך לא שאל יעקב ליוסף איך באת לכאן ומה עבר עליך, כי איתא שיעקב לא ידע כלל ממכירת יוסף, אלא כי מה שהיו האבות מדברים הוא בעצמו התורה, ויותר ממה שכתוב לא דברי כלל, כי לא היו אנשים פשוטים שישבו לדבר דברי הבאי, וכמו שכתב באור החיים הק' אלה הדברים אשר דבר משה, שהיו למעט שהיו מדברים האלה לא דבר משה כלל כי ימו וכו'. (אמרי נפתלי)

ולא יכול יוסף להתאפק, יש לרמו ולומר, המלת יוסף היא נמשך והבוק למטה אל מלת להתאפק, והענין כך הוא, הדנה היקיר לכל הדאגות העומדים על אדם הוא שלא יהיה דוחק את השעה, וכשהשעה דוחק לו ביותר חלילה ולא יכול לשית עצות בנפשו, יתחוק את עצמו ויוסף להתאפק עוד עד יעבור זעם ולא יהוק את השעה, ובכן הוא נושע בכל טוב, והוא הרמו בפסוק ולא יכול היינו כשהשעה דוחק לא ח"ו ולא יכול להשת עצות בנפשו, יוסף להתאפק עוד עד יעבור זעם ולא יהיה דוחק את השעה, וזאת היא עצה לכל הנמצים עליו, היינו לכל הדאגות העומדים על האדם להוושע בדבר ישועה ורחמים. (דברי ישראל)

ואמרתם אנשי מקנה, ממה שלמד יוסף את אחיו כאשר ישראל פרעה מה מעשיכם יאמרו אנשי מקנה, מזה יש ללמוד מוסר גדול, כי באמת נסיון גדול להתקרב למלכים ושבים ולהתקרב עמהם שלא ללמוד ממעשיהם, ויוסף עמד בנסיון אשר האמת נאמר עליו יוסף היה במצרים עומד בצדק, ונתירא שאחיו לא יעמדו בנסיון, ע"כ למד עמהם דיאמרו שאינם ראוים לכה, כי הם רק אנשי מקנה, וגם כי טוב לבני ישראל שידורו בפני עצמן ולא בתערובת עם אחרים, וזהו למען תשבו בארץ גושן. (מעגלי צדק)

ועיניכם אל תחם על כלכם, נ"ל כי האדם הרוצה ליכנס בעבודת הש"ת צריך לפרש עצמוה מעניני עוה"ז ומתאוות גשמיות, וז"פ עיניכם אל תחם על כלכם, שאל תחוסו על הגוף כמה שמהצורך לשבור תאוות הגשמיות, כי טוב כל ארץ מצרים לכם הוא, כי כאשר תוכו להעבודות תוכו נ"כ לזה התענוג הגשמי בהקדושה.

ועתה אל תעצבו, ועתה הוא לשון תשובה, לכן אמר אנפ"כ שאתם צריכין לשוב בתשובה על המעשה הזה אשר עשיתם, אך אל תעצבו, לא בעצבות הוא דרכי התשובה, כי התשובה

שבת בשבתו

אמרות קודש בעניני שבת נאמרים,
על פרשת השבוע ערוכים וסדורים

ע"י שמירת כהלכתו יתפרד השפע מהסט"א

ולא יכול יוסף להתאפק כו' ויקרא הוציאו כל איש מעלי.

כבר בארנו כי זה קאי על מדתו של יוסף הוא יסוד לא יכול להתאפק מלהשפיע ו"ש הוציאו כל איש מעלי לבל תלך ההשפעה להחיצונים כמ"ש וצאצאיו חתם באות ברית קודש, ר"ל צאצאי השפע חתם באות ברית קודש לבל תלך לסטרא אחרא רק לזרע ישראל וכן בשבת (שהיא נגד מדת יסוד) כתיב שמור לקדשו מבואו ועד צאתו, רק לזרע יעקב יכבדוהו זהו המובא בזה"ק כד עייל שבתא איהי אתיחדת ואתפרשת מסט"א, ר"ל כי כן מי שמכין א"ע בערב שבת והכינו את אשר יביאו כד עייל שבתא בלב איש הישראלי צריך להפריש א"ע מסט"א מכל עניני הבלי עוה"ז ואיהי אתפרשת מסט"א רק ליחדא בנהירו דאנפין וכו'.

(תפארת שלמה)

שבת קודש משפיע מזון והיות לימות החול

ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו.

בהתודע לשון התחברות (כמו והאדם ידע וגו'). יוסף רמז לשבת קודש, כי יוסף הוא המשביר וגו' כמו שבת קודש משפיע מזון והיות לימות החול, אחיו רמז לששת ימי החול דמיתקרו אחים, ולא עמד איש אתו, פ"י בשעת התחברות שבת קודש עם ימות החול, צריך שתבטל באדם בחי' איש ויהי אצלו ביטול המציאות וביטול הרגשת אברים, והיא בחי' היחוד דקריאת שמע.

(אהבת שלום)

תענוג שבת היא רק אחר עסק התורה בימי החול

במדרש וירא את העגלות אשר שלה יוסף אלו עגלות צב שהביאו הנשיאים לחנוכת המזבח, והוא פלאי.

ונראה בהקדם דברי המדרש תנחומא כתיב וטבוח טבח והכן אמר ר"י אין והכן אלא שבת אמר לו הקב"ה ליוסף אתה שמרת את השבת עד שלא ניתנה חייך שכן בנך יהיה מקירב בשבת וביאר אאמ"ר בעצי חיים דיוסף הצדיק היה יושב תמיד אצל אביו ועוסק בתורה, אבל השבטים עסקו גם במנהג ד"א והלכו לראות את צאן אביהם, ואיתא ברמ"א שבעה"ב שאינם עוסקים בתורה כל ימי שבווע יעסקו יותר בשבת בתורה, ותלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל ימי השבוע ימשיכו בעונג אכילה ושתיה, שהרי הם מתענגים בלימודים כל ימי השבוע, ולפי"ז י"ל שבודאי שמרו גם השבטים את השבת כמו יוסף, אלא שהמדרש בא ללמדנו שיוסף הכין לאכול ולשתת בער"ש כדי

לאכול בשבת יותר משאר השבטים, מפני שהוא היה עוסק בתורה כל השבוע, אבל השבטים שהיו עוסקים גם בדרך ארץ בימי השבוע היה להם לעסוק יותר בשבת בתורה, והנה איתא במס' ביצה דנדרים ונדבות קריבין ביו"ט שלא יהא שולחנך מלא ושולחן רבך ריקם, ומעתה בדין הוא שיהא יוסף מקריב קרבנו ביום השבת דהלא הוא הכין שולחנו לשבת בטבוח טבח במדה יתירה ולכן צריך להקריב בשבת דאל"כ מתבטל תענוגו בשבת אם שולחן רבו ריקם ושולחנו מלא, ולכך חייך שכן בנך יהא מקריב ביום השבת עכ"ד, ומעתה יש לומר שכאשר שמע יע"א כי עוד יוסף חי בארצ'מ התחיל להיות מיצר ודואג אם נתקיים יוסף בקדשותו ולזה שלח לו יוסף לסימן עגלת צב שהקריבו הנשיאים לחנוכת המזבח, ויוסף הוא המקריב בשבת, והטעם מפני שהוא הכין טבוח טבח באכילה ושתיה במדה יתירה ליום שבת, ובדין שלא יהא שולחן רבו ריקם, וא"כ ע"כ שהיה יושב ועוסק בתורה בכל השבת אז ותחי' רוח יעקב אביהם וא"כ כן ודאי עוד יוסף חי בקדושתו.

(ברך משה)

שבת היא אוצר של יראת שמים

וילקט יוסף את כל הכסף בשבוע אשר הם שוברים וגו'.

ואיתא בגמרא (פסחים ק"ט) שלש מטמוניות הטמין יוסף אחד נתגלה לקרח ואחד לאנטונינוס שהיה בימי רבי ואחד יתגלה לעתיד לבא, ויש לומר שרימוזו בזה על דרך (ברכות ל"ג) שיש שלש אוצרות להקב"ה אוצר של יראת שמים ואוצר של שבת כמאמרם ז"ל (ביצה ט"ז) מתנה טובה יש לי בבית גזויו ושבת שמה ואחד (שמות י"ט, ה) והייתם לי סגולה פירש רש"י אוצר חביב ואף שאיתא (ברכות ל"ג) שאין לו להקב"ה בבית גזויו אלא אוצר של יראת שמים בלבד וכו' יש לפרש דבאמת כל הג' אוצרות הם אוצר של יראת שמים ונכללו בו כי שבת היינו על דרך ירא שבת גם והייתם לי סגולה אוצר חביב היינו כמו שאמרתי על זה על דרך (דברים כ"ה, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך והיינו אתם תהיו האוצר חביב שלי שהוא יראת שמים שיראו מכם והבן, ויש לומר שזה שרימוזו חז"ל שכל אלו שלש מטמוניות ואוצרות היו ביוסף כמו שאמרתי בפירוש התרגום על (בראשית נ', ט) התחת אלקים אני הרי דחלא ה' אנא היינו מה שאתם יראים ממני הוא מחמת שאני נעשה אוצר של יראה ודחילו דה' והוא שאמר וילקט יוסף את כל הכסף וגו' היינו כי יראה היא בושה כמו ירא בשת והוא שאמר שליקט יוסף כל הכסף כסף לשון בושה כמו נהמא דכסופא והיינו שכל היראות היו ביוסף והמשכיל יבין.

(דגל מחנה אפרים)

יעלו ויבואו ברכותינו, על ראש ידידינו, האברך היקר מאוד נעלה, אשר למען כוללנו הקדוש בפעלים מרבה, הבן יקר לנו אפר"ם, להרבות ולהפירות כבארות סים, לטובת כוללנו הקדוש כולל עצי חיים, אשר סגולה להשפיע ברכה וחיים, ושם השני אליעזר, לעמוד לנו לסעד ועזר, עומד בראש המערכה, למען התנא האלקי רבי מאיר בעל הנס עושה ככה, לחזק את הני עמודי עולם, תורה עבודה וגמילות חסדים, אשר מבין כוללנו מבצבץ ויוצא, למען לומדי ועניי ארצינו הקדושה, עצי חיים לנו מורשה, מאת רבה"ק מסיגוט-סאטמאר ז"ע לציון דורשה, ה"ה

מוה"ר אפרים אליעזר שטערן הי"ו

מפאר האברכים בעיר קרית יואל יצ"ו
מנהל האפיס דכוללנו בארה"ב

בן הרה"ח הר"ר יוסף בנימין שליט"א
 מנה"ד במסודותיו הק בעיר בארא סאוק
 וחתן הרה"ח ר' שמעון ווידער הי"ו
 אב"י בקרית יואל יצ"ו

לרגל הולדות בתו הבכירה בסימן טוב ובמזל טוב

וברכותינו שלוחה מעומק הלב, יזכה לגדלה ולחנכה לבעל תורה ולמעשים טובים, ויזכה מסנה רב תענג ונחת, ואלקא דמאיר יענהו, להתברך בכל מילי דמיטב, עושר ואושר והרחבת הדעת, ויהי נועם ה' עליו, תשרה שכינה במעשי פעליו, ויזכה לעשות חיל, להגביר כח הקדושה ביום וליל, עדי נזכה בקרוב לישועת ישראל ושמחתו, ושמחת עולם על ראשינו, בביאת משיח צדקינו גאלינו, וז"ל רבינו שליט"א בראשינו, אמן

מנהלת הכולל בארה"ב **מנהלת הכולל בארה"ק**

דבש תמרים

פנינים יקרים, מבאר הפרוה שרים,
רבותינו הקדושים עצי התמרים

המיתה, וזה ירומו במאמר הכתוב כי ארד אל בני אבל שאולה, היינו דעיי צער האבילות על יוסף שנסתלקה ממנו שכניה הנני מוכרה לירד ממדרגתי ולנצח את היצה"ר עיי זכרון יום המיתה, ובזה יתבאר לנו לנכון מאמר הכתוב ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם, כי עד עתה היה נחוץ לו זכרון יום המיתה בכל עת, אמנם כעת לא אמות רק פעם אחד בעת יבא יומי ויגיע קצני, וכל עוד שאהיה בחיים לא אצטרך לזכרון יום המיתה רק אוכל לנצח את היצה"ר מתוך שמחה של מצוה עיי תורה וק"ש, ופי הטעם אחרי ראותי את פנד כי עודד חי ואוכל לעבוד הכוי"ת מתוך שמחה. (דברי יואל)

☆

וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם. ונלי"פ עפ"י ששמעתי ממך דו"ז וללח"ה לבאר הטעם שהביאו הנשיאים שש עגלות צב, עגלה לשני הנשיאים בחד, והנה האלשיך הקי הביא בשם הרי"ש אלקבץ ז"ל מעם על מה שצוה השי"ת להביא מחצית השקל ולא שקל שלם, להורות על האחדות והשלום שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבריו ורק אז הרי הוא שלם, ומהאי טעמא לא הביאו כל אחד עגלה לעצמו אלא עגלה על שני הנשיאים בחד עכ"ה, והנה כתבו בעלי התוספות עה"פ וירא את העגלות כמו שנאמר שש עגלות צב, וי"ל שיוסף הצדיק השיג וידע כי אף כשיבשרו ליעקב דעודו חי יהיה בצער על הפירוד בין שבמי יח, לזה בקש לבשרו כי כבר השלימו ביניהם לכן שלח לו שש עגלות צב המורה על שלום ואחדות בין י"ב השבטים. (ברך משה)

לשום לכם שארית בארץ ולהחיות לכם לפליטה גדולה. ויתבאר עפ"י מייטב לב לבאר מה שאחז"ל עה"פ בראשית ברא אלקים וגו' בתחילה עלה במחשבה לברוא במדה"ד וראה שאין העולם מתקיים הקדים מדה"ר, והנה אמרו חז"ל אין הקבי"ה מכה את ישראל אלא אם כן ברא להם הרפואה מקודם, עכ"ה, והנה מודעת זאת שכל מה שנתגלגל יוסף למצרים היה כדי שיתקן ויטהר את המקום מטומאת מצרים, ורק אח"כ יוכלו בני ישראל לבוא למצרים לבל יתערבו בהם, ובזה הקדים להם הקבי"ה רפואה למכה במה ששלח את יוסף לפניהם, וז"ש כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, דמה שבא מקום מאת ה' היתה זאת לשום לכם שארית בארץ, דשארית הוא אותיות ראשי"ת, להורות דכמו בכריאת העולם בראשית ברא והקדים הקבי"ה רפואה למכה, כן נשלח יוסף בראשונה כדי להחיות לכם לפליטה גדולה שלא יתערבו בגוים. (קדושת יו"ט)

☆

ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פנד כי עודד חי. ואפ"ל בהקדם מה שאחז"ל לעולם ירניו אדם יצר טוב על יצר הרע נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה ואם לאו יקרא ק"ש ואם לאו יזכור לו יום המיתה, והקשו המפוי הדול"ל מיד יזכיר לו יום המיתה, ותי' כי הזכרת יום המיתה גורם לעצבות, אכן יעקב אבינו שהיה שרוי בצער והתאבל על יוסף ימים רבים לא שרתה עליו שכניה, לא היה אפשר לו לנצח את היצה"ר עיי תורה וק"ש ומתוך שמחה של מצוה, והוצרך לנצחו בזכרון יום

ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו. ויש לדקדק כי מהראוי שיאמר ולא נשאר איש, והני"ל דרמו למה דאיתא במדרש שהיו אחיו מבקשין להורגו ובא גבריא"ל ופוזר בדי אמות הבית, ולכן אמר אח"כ גשו נא וגו', ונכון הדבר מאחר שיצא כל אדם מעליו והוא לבדו נשאר, בקשו אז לשלוח בו יד קודם ששמעו אמירתו, והנה ידוע דמלאך גבריא"ל היה רגיל אצל יוסף כמו שאחז"ל וימצאהו איש זה גבריא"ל, וכן בא גבריא"ל ולמדו שבעים לשון, ויתכן שהוא היה מן המלאכים הנצבים עליו תמיד, והנה כבר דרשו חז"ל במס' ברכות (דף ה:) והאיש זה גבריא"ל, וזה הוא הרמו ולא עמד אי"ש זה גבריא"ל אתו, ולא אמר ולא נשאר הגבריא"ל נשאר שם רק לא עמד אתיו אז, כיון שהלך לפור את אחיו ברחוק ממנו. (ישמח משה)

☆

אל תירא מרדה מצרימה כי לגוי גדול אשימך שם אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה. ויתכן לפרש והנה ידוע קושיית המפוי דהקבי"ה אמר ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה והם לא היו במצרים רק כמין רדיו, והתירוץ לזה כי ריבוי העם מה שפרו וישרצו השלים המנון, עוד נראה כי מה שהשכינה היי עמהם בגלות וסובלת סבלם וצערם זה השלים המנון, וז"ש אל תירא מרדי"ה מצרים, רמו שלא יהי במצרים רק כמנון רדי"ה עם הכולל העולה רדיו, והטעם כי לגוי גדול אשימך שם וריבוי העם ישלים המנון כאלו היי שם די מאות שנה, וגם אנכי ארד עמך מצרימה וזה ישלים המנון, ולכן ואנכי אעלך גם עלה קודם הזמן. (ייטב לב)

עולת החודש

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתנו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק', ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאינו ע"ד המסורה לנו מברבותה"ק על סהרת הקודש

חודש טבת

מו"ה משה שרייבער הי"ד

המלמד:

הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

מו"ה יוסף משה אונגאר הי"ד

המלמד:

הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

מ נתן בטרן

המלמד:

הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

מו"ה בעריש גליק הי"ד

המלמד:

הר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

מו"ה יצחק זאב ווייגשטאק הי"ד

המלמד:

הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

מו"ה משה הערש קליין הי"ד

המלמד:

הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

מו"ה נתנן פיש הי"ד

המלמד:

הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

מו"ה מרדכי אהרן גאלדשטיין הי"ד

המלמד:

הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

מו"ה ישראל ארי' פישער הי"ד

המלמד:

הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

מו"ה מאיר משה יאקאבאוויטש הי"ד

המלמד:

הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א
הר"ר דוד שלמה וואנחאצקער שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

החודש הזה לכם, לכם לכל צרכיכם, עליכם ועל בניכם, וישלח ברכה ה' אלקיכם, להשפיע מעין הברכה כפעולתכם, הון ואושר בביתכם, תענוג ונחת כל ימי חייכם, ועומדת לעד צדקתכם.

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

סיפורי צדיקים, בביאור הפסוקים המלאים זיו ונוגה מפיקים

בשפתי צדיקים

ויאמר אליהם יוסף אל תרגזו בדרך

הגאון רבי צבי הירש אורנשטיין זצ"ל בברחו מק"ק בריסק דליטא, פגע בו ת"ח אחד ואמר לו: יאמר נא לי רבינו איזה פלפול כדרכו, ויען הגאון הנ"ל ואמר: מצינו שיוסף הצדיק בקש מאחיו אל תרגזו בדרך - אל תתעסקו בדבר הלכה, וקשה מדוע לא אמר יעקב לבניו שלא יתעסקו בהלכה, אמנם התירוץ הוא כי כשהלכו מאת יעקב לשבור בר הלא היו רעבים ולא הי' לבם עממה להתעסק בהלכה כי שמעתתא בעיא צילותא, לא כן כשהלכו חזרה ממצרים ומתחיותיהם מלאים בר, והיה בדיחא דעתייהו, לכן הוצרך להזהירם שלא יתעסקו בהלכה, כמו כן גם אנוכי ראשי עלי ככרמל, כי בורח אני ורעב אנוכי, יאמר לי כבודו איזה פלפול כי שבע ודשן הנהו.

(ליקוטי ישרים)

ובני בנימין בלע וגו' וחופים

כשהתקיימה שמחת הנישואין של הגאון רבי עקיבא אייגר זצ"ל שלח לו דודו הגאון רבי בנימין וואלף אייגר מכתב וז"ל: עבידנא יומא טבא לרבנן, היום יום המוגבל לאפריזון בן אחותי חביבי כלבבי, אשר אקוה כי ימלא היום כאשר נועד, חכמי העיר פה כולם מפגרין וחוגגים בהאי יומא, כולם קרואים והולכים כהולך בחליל בעזוז אהבתם אליך אל המשתה אשר עשיתי להם, כולם שמחים בשמחתך אוכלים ושותים חמרא וחייליך בן אחותי גילת לבבי מושי ושמחתי וכו' עכ"ל, ואכן כתב לו הגרעק"א מכתב בחזרה וז"ל: לכבוד מר דודי ומסרפי ציודעי ואלופי הגאון רבי בנימין וואלף נ"י, תודות אלף אל אדוני על הדבר אשר עשה לשמח ביום שמחתי בפומבי, והוא אות נאמן על עזוז אהבתו וכו' עכ"ל. (מכתבים אלו הלא הם כתובים בש"ת רעק"א סי' כ"ט), וידוע הוא הדבר אצל חסידים ואנשי מעשה ממקומות רחוקים שקשה עליהם להשתתף בשמחה בגופם חוגגים במקומם בעת החתונה, ונקראת בשם "סעודת רבי עקיבא אייגר", ומקור הדבר הוא ממכתב הנ"ל, ועפ"ז יש לפרש מה דאיתא במדרש בפרשתן למה קרא בנימין לבנו בשם "חופים" ע"ש שלא ראה יוסף בחופתי ולא ראיתי בחופתו עכ"ל, ולכאורה יקשה למה קראו חופים שהוא שם חיובי המורה על היותו בחופה, והו"ל לקרותו בשם שלילי המור על העדר היותו בחופה, אכן לפי הנ"ל יובן דזה עצמו הוא הרבותא דאע"ג שלא השתתף בגופו אצל חופתו, מ"מ בלבו היה שמח ומשתתף בשמחתו מריחוק מקום וקירוב הלב, והשתתפות כזו חשובה יותר מהשתתפות הגוף בעלמא, וכמו שכתב הרה"ק רבי משה מקאברין ז"ע שהתנצל למקורביו על שלא יוכל להשתתף בשמחת נישואיהם, וכותב בזה"ל: ותאמינו שלבבי ודעתי יהי' עמכם בשמחתכם מפה, וטוב יותר ממה שיהיו מקורבין הגופין, עכ"ל, ולזה שפיר קרא אותו "חופים", שהי' חשוב לו כאילו באמת השתתף בשמחתו.

(באהל צדיקים)

והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים

הרה"ק ר' משה צבי מסאווראן זי"ע נסע פעם במרכבתו מוקף המונים אלפי אנשים נתאספו בצדי הדרך וחלקו לו כבוד מלכים, אחריו נסע הרה"ק ר' משה מקאברין זי"ע והוא מסווה את פניו כאיש פשוט, ואמר לנפשו: אך ואראה את ה"חתך" בכבודו ובעצמו, איך הוא מגיב על כל התכונה הגדולה הזאת, ירד מעגלתו והציץ עליו מן החרכים, ראה והבחין כי על פניו נסוך חיוורון כפני בר מינן, וכי דומה עליו כמי שמלווין אותו לבית עולמו, לפתע הבחין בו הרה"ק מסאווראן קרא אליו ואמר לו: אכן יש את נפשכם לראות אם אני יודע איך לקבל כבוד, יודע אני גם יודע, והלא יוסף כבר שלח להודיע לאביו את כל כבודו במצרים, כמי שאומר: אל תדאג אבא, אני יודע איך לקבל כבוד שלא יזיק לי.

(אור יקות)

הרה"ק מאפטא זי"ע הגיע פעם לאחת העיירות בלייית בנו הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זי"ע, כמובן מיד בהישמע דבר בואו של הצדיק נתאספו כל האנשים לכבודה של תורה, וקבלו פניו בקול מצהלות, ופרחי החסידים שחררו את הסוסים מן העגלה ונרתמו לשאת העגלה בעצמם, כשהבחין הרה"ק מאפטא את הכבוד הגדול שהנחילו לכבודו החלשה דעתו של אותו צדיק ונצטער מאוד על הדבר, כשראה בכך בנו ר' יצחק מאיר, נחמו והפיס דעתו באמרו: אבא, לא לכבודך נתאספו כולם אלא לכבודי, מיד נחה דעתו, ויהי ממחרת שאל אותו אביו הק': אמור נא בני, מהו הענין שכולם באו ונקבצו לכבודך, השיב לו הרה"ק ר' יצחק מאיר: לפי שאני הבן של אבא... פתח הרה"ק מאפטא את פיו בחכמה ואמר: זהו ששלח יוסף לאמר ליעקב "והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים", שתאמרו לאבי, שכל הכבוד שזכיתי במצרים, אין אני תולה זאת בזכותי, אלא הכל בזכותו, "לאבי" זכות אבי היא אשר גרמה לי "את כל כבודי במצרים".

(בפי ישרים)

כשחינכו את הבית הכנסת המפואר בהובנבי, שבנה בתבנית הבית הכנסת המפורסם בבעלזא, הזמינו את הרה"ק ר' ישכר דוב מבעלזא זי"ע לחנוכת הבית, וכשבא הצדיק נקבצו ובאו לשם המוני בית ישראל מכל הגלילות לכבוד רבן של ישראל, באותה שב"ק בעת עריכת השולחן פתח הרה"ק ודיבר בקדשו: כתיב "והגדתם לאבי את כל כבודי במצרים", ולכאורה יפלא הדבר, וכי יוסף הצדיק התפאר לדבר מהכבוד שנפל בחלקו עד כי שלח לספר זאת ליעקב, אלא, תירץ הרה"ק, כך היא כוונת הפסוק "והגדתם - לאבי את כל כבודי" היינו, הגידו לו שאני מוסר את כל הכבוד לאבי שבשמים... ולפתע נעמד הרה"ק מכסאו כשפניו מחוורות, ואמר בזה"ל: "איך בין נישט מקנא דעם וואס מיינט איין רגע זיך".

(לשון חסידים)

שבת של מי היתה

במסגרת מפעל "החזקת מלמד"

בשם אלפי בני ציון תלמידי המוסדות, ובשם מצדיקי הרבים אלו מלמדי תינוקות, שלוחה ברכתינו לכבוד הני אנשי שם קרואי מועד, אשר משמים וכו בזכות של כיתה שע"י מוסדותינו הק, ובעזרתם נוכל להחזיק מעמד, לחנך צאצאנו ע"ד המסורה לנו מרבנותה"ק על שחרת הקודש

פרשת ויגש

נו"ה ישראל חיים שטעסל הי"ו
המלמד: הר"ר מאיר חיים שישא שליט"א

נו"ה שלמה יודא שטיינמעץ הי"ו
 הר"ר מנשה ברוך קליין שליט"א

נו"ה חיים אברהם ווייס הי"ו
 הר"ר מרדכי מנחם שווארטץ שליט"א

נו"ה יעקב יוסף פילאף הי"ו
 הר"ר משה ברוך כץ שליט"א

נו"ה ישראל העניך קרויס הי"ו
 הר"ר משה יוחנן קליין שליט"א

נו"ה אפרים שטיינלבוים הי"ו
 הר"ר נפתלי יעקב פאלאטשעק שליט"א

נו"ה וואלף שניצער הי"ו
 הר"ר שאול יחזקאל שווארטץ שליט"א

כמור יצחק פאגעל הי"ו
המלמד: הר"ר חיים הירש שליט"א

והר"ר יואל גרינוואלד שליט"א

נו"ה אלימלך שווארטץ הי"ו
 הר"ר צבי יודא ווייס שליט"א

נו"ה יואל דוד שווארטץ הי"ו
המלמד: הר"ר אברהם משה לאנדא שליט"א

נו"ה חיים שרגא פיינזל סופר הי"ו
המלמד: הר"ר אהרן ווייסהויז שליט"א

נו"ה ישעי' בראך הי"ו
המלמד: הר"ר הערשל גראס שליט"א

נו"ה הערשל מיטעלמאן הי"ו
המלמד: הר"ר נפתלי צבי בראדי שליט"א

נו"ה פישל הערש ליכטענשטיין הי"ו
המלמד: הר"ר יואל וויינבערגער שליט"א

והר"ר דוד שלמה וואנאצקער שליט"א

נו"ה אברהם משה לאנדא הי"ו
המלמד: הר"ר יואל יאקאב שליט"א

נו"ה אברהם מרדכי וועבער הי"ו
המלמד: הר"ר יוסף מאיר שווארטץ שליט"א

נו"ה ארי' שפיטצער הי"ו
המלמד: הר"ר יעקב מיכאל היילברוין שליט"א

נו"ה יחזקאל שרגא שטיינמעץ הי"ו
 הר"ר שמואל אלטער בנעט שליט"א

זכות כל השעות של תורה ותפילה שנלמדו במסגרת הכיתה, יזקף לזכותכם לעד ולנצח נצחים, עץ חיים הוא למחזיקים בה ותומכיה מאושר.

שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, וכמה היתה הגדה הזוה, אמרו לו בפרשת הקהל, ומה דרש בה, הקהל את העם האנשים והנשים והטף, אם אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף למה באין, "כדי ליתן שכר למביאייה". (חגיגה ג.)

מפעל החזקת מלמד
שע"י הנהלת המוסדות, פה בארה"ק

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

פרפראות לחכמה

פי מה שכתב רש"י על הפסוק בפי' וישב וישב ראובן אל הבור, ובמכירתו לא היה שם שהגיע יומו לילך ולשמש את אביו, משמע שהשימוש על כל השבטים בשוה וכל אחד שימש ביומו, אם כן באותו כ"ב שנים שלא היה יוסף אצל אביו ניתוסף חלק שימוש ביום המיוחד לו על שאר האחים, וממילא שורת הדין נתן שיוסף יפרע להם שכר עבודה ששימשו במקומו, אמנם להשבטים אין טענה על זה דהם היו הגורמים בדבר שמכרוהו, ורק לבנימין שלא היה במכירתו ומכל מקום ניתוסף לו עבודה במקום יוסף זה רצה יוסף לפרוע לו, ועל כן נתן לו שלש מאות מעה דרך עולה שכרו. והחשבון הוא דהנה איתא בפענח רוא ובבית יוסף אר"ח דבשנה יש ג' מאות ימי החול, ולזה מרמו ש' של תפילין, אם כן אין לחשוב שכר עבודה של שנה רק מ' ג' מאות ימים, והשבטים היו י"ב ממילא היה לכל אחד לשמש חמשה ועשרים ימות החול בשנה, ואם כן כשגלה יוסף מן אביו כ"ב שנה יש לחשוב כ"ב פעמים כ"ה וזה כמו י"א פעמים חמשים וניתוסף לכל אחד מהי"א שבטים שנשארו לשמש במקום יוסף ג' יום. והנה איתא במדרש רבה דשכר עבודה הוא דינר ליום, ודינר הוא שש מעה, אם כן הוא במכוון דשכר עבודה של חמשים יום ששימש בנימין את אביו עבור יוסף עולה שלש מאות מעה, ועל כן נתן לו יוסף שלש מאות כסף בשכר, ולשאר השבטים לא היה צריך ליתן, וזה פלא.

(אור תורה)

☆

וישלח את אחיו וילכו ויאמר אליהם אל תרגזו בדרך, וברש"י ג' פירושים, א' אל תפסיעו פסיעה גסה, ב' אל תתעסקו בדבר הלכה, ג' שלא יריבו זה עם זה – ויש לומר דכל הג' פירושים עולים בקנה אחד. ונקדים מה דאיתא במס' ברכות פסיעה גסה נוטלת אחד מחמש מאות ממאור עיניו של אדם, מאי תקנתיה להדריה בקדושא דבי שמש. ועוד נקדים מה דידוע מפי ספרים דהשבטים נחלקו בדין אם היה להם קודם מתן תורה דין ישראל לקיים כל התורה והמצוות, ונפקא מינה בזה לב' ענינים, א' איש יש להם דין ישראל מותרים לשמור את השבת, ב' אי היה להם דין ישראל אם כן נשא יעקב שתי אחיות באיסור. ובהו יבואר דכל הג' פירושים עולין בקנה אחד, והוא כי רצו לפסוע פסיעה גסה למהר העליה אבל יש לחוש לסכנה של מאור עיניו, אך יש להדר בקדושא דבי שמש, ויפלו אוי ייש להם דין ישראל ממש לשמור את השבת ויהדר להם בקדושא דבי שמש, ואי יסכימו להלכה שיש להם דין ישראל ממש, אם כן נשא יעקב שתי אחיות באיסור, ויהיה מריבה מי הם הגוללים באיסור, אם בני רחל שנישאות על לאה, ואם בני לאה כי קידש רחל בראשונה בעבודת ה' שנים ויהי מריבה, נמצא שלשתן אמת שאמר להם אל תפסיעה פסיעה גסה (שנטל מאור עיניכם) כדי שאל תתעסקו בדבר הלכה (אם יש לכם דין ישראל ומהני הקדושא דבי שמש) ועל ידי כן לא יריבו זה עם זה (מי הוא הגולל באיסור), ודר"ק.

(חתם סופר)

ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף העוד אבי חי ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו, ותיבת מפניו צ"ב, וייל עפ"ד כי בן זקנים הוא לו, שהי זיו איקונין שלו דומה לאביו, וזה"ש ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף, וכי לא תאמינו, הא לכם ראיה ברורה העוד אבי חי, ומה תוכלו לדעת שהאמת אתי שזיו איקונין שלי דומה לשל אבי, ואם הוא חי יכולים אתם לזכור דמות פרצופו, וכיון שראו כך לא יכלו לענות אותו כי נבהלו מ"פניו" דייקא דראו דברים נכונים שדומין לזה לזה.

(ילקוט הלוי)

☆

אני יוסף העוד אבי חי, ולי"ד דהו"ל לשאול מקדם בשלום אביו ואח"כ יאמר העוד אבי חי, ועוד שכבר שאל בשלום אביו לפני זה בפרשת מקץ ולא חזרו אח"כ לביתם, וייל דידוע שאמר עשו יקרבו ימי אבל אבי ואהרעה יעקב אחי, והי' יעקב מתפחד עד שנולד יוסף שטנו של עשו, אז בטח לבו וחזר לבית אביו, וע"כ כשמוע יעקב שנטרף יוסף מיאן להתנחם שדאג על חייו, וזש"ה אני יוסף ושמה לא תאמינו לי שיוסף עדיין בעולם, לז"א העוד אבי חי, שלולי שאני יוסף חי בעולם לא הי' אבי חי, כי כבר מת יצחק יותר מ' שנים, והי' עשו מקיים מחשבותיו ואהרעה יעקב אחי, אבל כיון שאבי חי בהכרח שאני יוסף בעולם.

(ראשית ביכורים)

☆

כבעל הטורים ויגש אליו יהודה, סופי תיבות הוא שו"ה, שאמר יהודה ליוסף אני שוה לך – ויש להקשות דהא פירוש רש"י מכאן אתה למד שדיבר אתו קשות, ומה זה דבר הקשה שדיבר אליו שהוא שוה לו, הלא יהודה היה מלך בארצו. וכדי ליישב נקדים מה שמקשה הרב בעל יד יוסף קושיא על פרעה שעשה ליוסף למלך ועבר על נימוסי מצרים שבנימוסיהם עבד אינו מולך, ומתוך שפרעה נתן טעם לדבר באמרו הנמצא כזה איש אשר רוח אלקים בו, כמוהו לא ימצאו, ואם כן הוי דבר שאינו שכיח, ומילתא דלא שכיח לא גזרו בנימוסיהם, נמצא לפי זה אם היה עוד בעולם איזה איש נבון וחכם כמוהו והוי מילתא דשכיח בודאי גזרו בנימוסיהם והדרא קושיא לזכותא. והשתא מבואר דברי הבעל הטורים ויגש אליו יהודה, ודיבר אתו קשות שאמר לו כי כמך כפרעה, מה פרעה גזר ואינו מקיים הנימוסין שלו שגזר שעבד אינו מולך, ואם תרצה להשיב לי שאיש רוח אלקים אתה והוי מילתא דלא שכיח, על זה בא הרמז ויגש אליו יהודה, סופי תיבות הוא שו"ה, שאמר יהודה ליוסף אני שוה לך, והוי מילתא דשכיח, לפיכך דיבר אתו קשות כי כמך כפרעה, שפרעה גזר ואינו מקיים נימוסין שלו לעשות אותך מלך.

(עיר דוד)

☆

ולבנימין נתן שלש מאות כסף, צדיק לבאר טעם דנתן יוסף לבנימין שלש מאות כסף דהוא שלש מאות מעה. ונראה לומר על

ודרשת והקרת

עניינים נפלאים, בסוגיות ובפלאולים,
שמקורותיהם בפרשת השבוע נמצאים

בענין גדרי ודיני כיבוד אב ואם

שנתגרשו, אז קיי"ל שיכול ליתן לאיזה מהם שירצה, א"כ ה"נ אפ"ל הכא שכיון שאמו איננה בחיים (דהרי אמו ואביו מתו והשאיורלו צוואות סותרות) א"כ אין אמו חייבת בכבוד אביו, וא"כ הברירה בידו לקיים או דברי אביו או דברי אמו כמו שמצינו בגירושין דמה יש בין פירוד של גירושין לפירוד של מיתה. ומביא ראייה מדברי הלויית חן הנ"ל, שכיון שיצחק מת אזלא להו סברת האתה ואביך חייבין בכבודו, א"כ ה"נ כיון שאמו מתה אזל להו סברת אתה ואמך חייבין בכבודו. אמנם כתב שם רעק"א דדבר זה נסתר מדברי הבי"י (ויד' סי' שטו) אם מתה אמו מצוה משום כיבוד אם לומר קדיש עליה, אבל אם אביו מקפיד שלא יאמר קדיש צריך לשמוע לאביו, דכיבוד אב עדיף מכיבוד אם, עכ"ל.

ולכאורה לפי דברי הגמ' בקידושין שהבאנו לעיל שאם נתגרשו יכול לעשות כרצון אחד מהם ואיזה שירצה, ולכאורה אמאי במיתה לא נימא הכי ומאי שנא בין מיתה לגירושין, הא גם המות יפריד ביניהם וא"כ מעתה אי אפשר לומר הסברא דאתה ואמך חייבין בכבודו, וא"כ דינו כמו בגירושין, ומהא דהבי"י פסק שצריך לשמוע לקול אביו משמע איפכא.

ובשו"ת דברי מלביאל (ח"ב סי' קלו) מביא קשיית רעק"א הנ"ל ומתקן, דילי דאף שנתגרשו שכבוד שניהם שווים, מ"מ אם אחד צוה לעשות דבר שיש לו הנאה מזה שלהאחר יהיה מזה צער מזאת הפעולה, אז אסור לו לעשותו, אע"פ שכבוד שניהם שווה, מ"מ זה עדיף טפי שלא לצער חד מיניהו.

וזה כתב הבי"י כאן בדינו דאף אי נימא שלא שנא מיתה מגירושין ואף לאחר מיתה שניהם שווים, מ"מ אין לו לשמוע לצוואת האם ולומר קדיש כיוון שבאמירתו הוא מצער את אביו, וא"כ האי עדיף טפי, ולא מצד דכיבוד אביו טפי מכיבוד אמו אלא מטעם שהוא מצער אותו בפעולה זו, ובכהאי גוונא אמרי' דאסור לעשותו כדביארנו.

והחזון איש באהע"ז (סי' קמח לדף לא.) מיישב דברי הבי"י מקושיית רעק"א, דאפי' אם ננקוט כדברי רעק"א שלאחר מיתה הוא כלאחר גירושין וכבודו של שניהם שווים, מ"מ כשיש סתירה ביניהם יש לעשות עפ"י כללי התורה, כמו הכלל בכל עשה שאינו דוחה עשה דאמרי' ביה שב ואל תעשה עדיף, וא"כ אף בנתגרשה ורצון האב ורצון האם סותרין זה את זה הנהאם שניהם בקום ועשה או שניהם בשב

בפרשתן (ויגש מ"ו א) ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק, פירש"י חייב בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו, כן איתא במדרש שעל כן אמר אלוקי יצחק ולא אלוקי אברהם.

והקשה הרמב"ן בפרשתן דהוי ליה למימר אלוקי אברהם ויצחק, כמו"ש בפר' וישלח (ע.כ.ב) וסוף ויצא (לא.ג.) וכתב בספר לוית חן דאז היה עדיין יצחק בחיים, ואינו בדין שיתחייב בכבוד אביו יותר מכבוד זקינו, דהרי איכא סברא דאתה ואביך חייבין בכבודו כדאמרי' בקידושין (כ.ב.) אבא אומר השקיני מים ואמא אומרת השקיני מים, אביו קודם דאתה ואמך חייבין בכבודו עיי"ש, על כן אמר אז אלוקי אברהם ואלוקי יצחק.

אך חידש הלויית חן – דכל זה אינו אלא כשאביו בחיים חיותו, שאז שפיר הוי גם האב חייב בכבוד הזקן, ע"כ שייך שפיר הסברא שאתה ואביך חייבין בכבודו, משא"כ הכא שיצחק מת, לא היה חיוב לכבד את אברהם רק על יעקב שהרי יצחק נעשה חפשי מן המצות, וכיון שהיה מחויב לכבד אביו יותר מכיבוד זקינו, ע"כ תלה רק ביצחק ואמר אלוקי אביו יצחק, וא"כ סרה קושיית הרמב"ן.

והנה בשו"ת רעק"א (סימן ס"ח) נשאל ע"י הגאון ר' משה זאב אב"ד ביליאסטאק ז"ל בעמח"ס אגודת אווב, באחד שיש לו צוואה מאביו כגון להוציא ממון על דבר מסוים, ויש לו צוואה מאמו להיפך שלא להוציא ממון לדבר פלוני, השאלה למי חייב לציית.

רוצה לחדש הגאון הנז' דהרי צוואת אביו הוא בדבר שיש בו חסרון כיס וצוואת אמו הוא בדבר שאין בו חסרון כיס, והרי קיי"ל (ויד' סי' רמא) דכיבוד אב משל אב, והיינו שחייב לכבד אביו רק מכספו ולא צריך להוציא מממון שלו לקיים כיבוד אב והיינו שמאכילו ומשקהו מממונו של אב.

א"כ אפ"ל דאע"פ שבכולי עלמא כיבוד אב קודם לכיבוד אם, מ"מ הכא הרי פטור לקיים כיבוד אב כיון שבדברי אביו יש לו חסרון כיס והוא מחויב רק משל אב, וממילא נשאר רק חיוב כיבוד אם, וא"כ יהיה "חייב" לציית לדבריה, כך רצה לחדש הגאון הנז'.

וע"ז השיבו הגאון רעק"א, דהדבר פשוט שאין איסור להבין לעשות כרצון אמו כיון שיש בדברי אביו חסרון כיס, מ"מ י"ל דדמי להא דאמרי' בגמ' (קידושין לא.) כששניהם נתגרשו, ואבא אומר השקיני מים ואמא אומרת השקיני מים דעתה אי אפשר למימר אתה ואמך חייבין בכבודו כיון

שהיתה לה בשעה שהיתה מצווה ועומד לכבד את בעלה, א"כ אין רצונה יכול לחייב את הבן לעבור על דברי אביו, משא"כ בגירושין שהבן מצווה לשמוע בקול אמו מפני רצונה שיש לה עכשיו, ועכשיו אינה מצווה לכבד את בעלה.

ובהגהות אחיזה בעקב מביא דבריו הנ"ל וכתב שלכאורה כפי הנראה הגאון רעק"א דלא ניחא ליה בתירוץ זה, אפ"ל דסבר דנהי דלאחר מיתה אין לה "רצון" שיחייב את הבן אלא מה שהיה לה קודם מיתתה ואז היתה עדיין כפופה תחת בעלה לקיים רצונו, מ"מ אכתי לאחר מיתתה שייך "כבוד שלה או לכל הפחות דין מורא אמו וכדין מכבדו בחייו מכבדו במותו, וממילא זה יכול את הבן גם עתה לקיים דבריה, וע"ז שפיר הקשה רעק"א שבזה לא שייך הסברא שאתה ואמך חייבין בכבודו וא"כ מאי שנא מגירושין, ודו"ק.

ובשו"ת בצל החכמה (חלק ה' סי' ט"ו אות ד) הביא קושיות רעק"א ומיישבו דשפיר איכא נפק"מ בין מיתה לגירושין, דמבואר ביבמות (נה) דגם אחר מותה נקראת עדיין שארו, דאמרי' בגמ' שם דהוי אמינא דהאיל ולאחר מיתה נמי איקרי שארו לחייב עליה כאשר איש קמ"ל, וכן משמע בתוס ד"ה מה וכו' בבבא בתרא (קיד).

אמנם זה דווקא כשהאשה מתה והבעל עדיין בחיים חיותו דבזה מצינו שהתורה קרא לאשתו כשהיא מתה שארו (בויקרא כ"א, ב), אבל כשהבעל מת והאשה קיימת על כרחך פקע השארות לגמרי, דאל"כ איך מותרת להנשא לאיש אחר אחר מות בעלה.

וכן איתא בחי' הרמב"ן ב"ב (סו) שכ"ן שכיון שהיא מותרת להנשא לאחר הרי היא קונה את עצמה במיתת הבעל, וכן כתב היר"ד רמב"ב (שם אות מא) דבמת הבעל קנתה האשה את עצמה לגמרי, וכן כתב להדיא הק"ן אורה ביבמות (נה) דדוקא במיתת האשה נשאר עדיין שארו אבל לאחר מיתת הבעל לא דאחר מיתת הבעל בעל כרחך לאו שארו היא מדשריא לעלמא להנשא, עיי"ש.

ומובן מאליו דה"ה גם ע"י גירושין פקע השארות לגמרי מדמותרת להנשא לאחר, וכמו שכתבו התוס בב"ב (סו) דשארות פקע ליה ע"י מיתה כמו "בגירושין" עיי"ש.

וא"כ מובן שפיר דברי הבי' דדוקא בנתגרשה אמרי' בקידושין שיכול לשמוע למי שירצה וכבוד שניהם שווים, לפי ש"ע"י הגירושין נפקע לגמרי השארות לאמו והיא קונה את עצמה לגמרי כלשון הרמב"ן הנ"ל, ואין בינו ובינה אחר הגירושין כלום, משא"כ במתה אמו בחיי בעלה הרי היא נקראת עדיין שארו ונמצא שאותו שארות שבגללה היתה חייבת בכבודו עדיין לא פקע, ולכן נהי דלגבי ידידה שהיא מתה אי אפשר לומר שהיא חייבת בפועל בכבוד בעלה, מ"מ לגבי הבן עדיין כבוד אביו קודם, כיון שאמו עדיין שארו של אביו, ומחמת שארות זו התחייב הבן להקדים כיבוד אב לאם, ושארות זו עדיין לא פקעה, ועיי"ש מה שהאריך בד' רעק"א.

ואל תעשה י"ל שאיזה שירצה יקדים, אבל כשאחד מהם הוא בקום ועשה והשני הוא בשב ואל תעשה י"ל שב ואל תעשה עדיף, וממילא הכא נמי כשהאמו אומרת שיאמר קדיש עליה ואביו אומר לו שלא לומר קדיש, אפי' אם שניהם שווים אפ"ה י"ל שצריך לשמוע לקול אביו משום שבש ואל תעשה עדיף, וע"כ פסק הבי' שאין לו לומר קדיש, ודו"ק.

ובהגהות אמרי' כהן (מאב"ד מאנקאטאב ז"ל) גם מביא קושיות רעק"א מאי שנא מיתה מגירושין, ומתרוצו כעין הנ"ל, דהרי הכא אם יעבור על דברי אביו ויאמר קדיש על אמו יהיה עובר על כיבוד אב בקום ועשה, משא"כ אם יקיים דברי אביו ולא יאמר קדיש הרי יעבור על כיבוד אם רק בשב ואל תעשה, וא"כ ככהאי גוונא אמרי' שיקיים דברי אביו ויעבור רק בשב ואל תעשה ולא יקיים דברי אמו ויעבור על קום ועשה, וככהאי גוונא מצינו שאמר ר' יהושע לר' אליעזר בענין כל תגרע ובל תוסיף בעירובין (ק) ובר"ה (כח).

אמנם בסוף דבריו מפקפק בתירוצו דהרי לפי"ז יהיה הדין אם יהיה להיפך דהיינו שהאב צויה לו לומר קדיש ואמו מקפדת, דהדין יהיה שצריך לשמוע לקול אמו כיון שאם ישמע לקול אביו יהיה עובר על כיבוד אם בקום ועשה ואם ישמע לקול אמו יעבור על כיבוד אב רק בשוא"ת, ולכאורה מדברי הבי' משמע דבכל אופן כיבוד אב עדיף מכיבוד אם, מדסתם ולא פירש באופן כזה שיהיה להיפך, וא"כ נסתרו דברינו והדרא הקושיא של רעק"א לדוכתייהו.

ע"כ רוצה לחדש דהחילוק הוא דדוקא בגירושין דאמו בחיים ויכולה לכבד את בעלה, ואינה מכבדת אותו מפני שהגירושין פטרה, א"כ פטרו גם הבן לכבד את אביו יותר מלכבד את אמו, משא"כ במיתה שאין ביכלתה לכבד את בעלה, אז לא פקע החיוב מן הבן לכבד יותר את אביו מאמו, כיון שגם אמו חייבת בכבודו אם היתה יכולה לכבדו רק כיון שמתו אין יכולה לכבדו, וא"כ הבן שהיכולת בידו לכבד את אביו ולהקדים כיבודו א"כ לא נפקע חיובו וצריך לשמוע לקול אביו, ודבריו צ"ב, עיי"ש.

והצנח דוד כתב לתרץ קושיות רעק"א דבנתגרשה הבן חייב לעשות מה שצוותה לו אמו משום רצונה שיש לה עכשיו, ועכשיו הרי היא אינה חייבת לכבד את בעלה כיון שנתגרשו, ואע"פ שציוותה לו קודם מ"מ כיון שעומדת עכשיו ברצונה א"כ הרצון של עכשיו עושה על הבן התחייבות וכיון שעכשיו אינה חייבת לכבד את בעלה, נמצא דשניהם שווים אצל הבן, וע"כ אמרי' בקידושין שיכול לקיים את דבריו של מי שהוא יבחר.

אבל בצוואה לאחר מיתה כיון דעכשיו ליכא רצון האם שיחייב אותו, ורק משום רצונה שהיתה לה קודם מיתתה שחייב לקיימה אפי' אחר מותה, א"כ רצונה של קודם מיתתה אינו יכול לחייבו, כיון שהיתה אז עדיין חייבת לכבד את בעלה, א"כ נהי דעתה אינה חייבת לכבד את בעלה כיון שהיא לאחר מיתה מ"מ כיון שכל החיוב הוא מרצון

הלכות ודינים, מפסקי הראשונים והאחרונים, עם תוספת ביאורים וטעמים שונים

נערך ונסדר ע"י הרב נחיהל ממכל אברהם פרידמאן שליט"א

הוקים להורותם

דיני עשרה בטבת שחל בערב שבת

לטעום ע"י מ"א סי' ר"ג, ובמטה משה כתב שמנהג אנשי מעשה לטעום התבשילים בע"ש בכדי לתקנם כהוגן ויהיו נאכלים (לחוד).

קבלת שבת

הרבה נוהגין להקדים להתפלל קבלת שבת ומעריב בכדי שהציבור יוכלו לקדש בזמן צאת הכוכבים. ויחזור לקרוא קריאת שמע לאחר צאת הכוכבים, ולא יסמוך על הקריאת שמע שעל המיטה, אלא יקרא לחוד לשם מצות קריאת שמע (כיון דחובת קריאת שמע שהיא מדאורייתא יש לקרותה בלילה, לכן יחזור לקרותה לאחר צאת הכוכבים, ולא יסמוך על קריאת שמע המיטה כדכתב המ"א בסי' רל"ה וטובא במשנ"ב סק"י"ב כיון דצריך לכוין לצאת די מצות עשה של קריאת שמע, וקריאת שמע המיטה אין מכוונים לשם מצוה כי אם להבדיל המזיקין, ועוד טעם כיון דצריך עכ"פ כוונת הלב לקבל עליו עול מלכות שמים במזרח, ובקריאת שמע המיטה אינו מכוין לה).

ונכון לקרותה קודם הסעודה (דנהלקו הפוסקים אי יוצאים חובת קריאת שמע לפני צאת הכוכבים, ולכן לגבי עצם קריאת שמע נקטו האחרונים שיש לקרותה שנית בלילה כדכתבו לעיל, אבל לגבי איסור אכילה לפני קריאת שמע, יש שכתבו דיש להקל ולסמוך על הקריאה הראשונה שמבעוד יום, ובמשנ"ב בסי' רל"ה סק"י"ט הביא הא"ר שכתב דמזון ליהדר לקרותה סהגיע זמן צאתה, וכן כתב בדרך החיים בהל' שבת שירא שמים יזרח בזה לחוש להפוסקים דאין יוצאים בקריאת שמע בעוד יום).

קידוש בין שעה שש לשבע

הנוהגים שאין מקדשים בלילה שבת בין שעה ששית לשביעית כדכתב המ"א (בסי' רע"א סק"א) בשם התקוני שבת, ולגבי שבת זו שלאחר הצום, יש מהם שמקילים בזה, וראוי להעתיק לצורך זה מה שכתב בליקוטי מהר"ח (בדיני קידוש) מי שיש אצל שולחנו אורחים עניים אשר הם רעבים וצמאים, אם כן גדול כח מתנת עניים שמהפכין מדת הדין למדת הרחמים, ואין להתאחר ויעשה תיקף קידוש (ואולי כמו כן מי שבני ביתו רעבים וצמאים, וכידוע שהחפץ חיים צ"ל כשהיה לו אורחים או מיד שכוננם לביתו קידוש ונטל ידיו לסעודה, ורק אחר שאכלו כראוי זיכר "שלוש עליכם" וכו' באמרו שהמלאכים אינם רעבים ויכולים ליתן להם שלום אה"כ, משא"כ האורחים).

עוד הובא שם בשם הרה"ק ר' שמעון מיערוסלאוו ז"ל שכשהיה מקדש בין שעה ששית לשביעית היה אומר הפיוט "אב הרחמים הוא ירחם... ויציל נפשותינו מן השעות הרעות וכו'".

ובשו"ת נשמת שבת (הל' קידוש סי' מ) הביא מעשה רב ממרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל כשהל עשרה בטבת בערב שבת שעשה קידוש בין שעה ששית לשעה שביעית, וכתב שם ששאלו את רבינו אם דעתו שאין להקפיד לעשות קידוש בין שעה ו' לו', והשיב שחמיו הרה"ק מפלאנטש ז"ל לא הקפיד על זה (והוא מסתפק ש אי דעת רבינו בכלל לא להקפיד או דייקא לאחר התענית).

עשרה בטבת אף כשהל בערב שבת, מתענים בו כרגיל עד לאחר צאת הכוכבים כבכל תענית, והוא הדין בשאר די התעניות אם יהולו בערב שבת, אלא דשאר התעניות אי אפשר שיחולו בערב שבת לפי קביעות החודש, ורק כשהיו מקדשים עפ"י הראיה היה אפשר לחול כן.

ונחלקו הראשונים (בעירובין מ' - מ"א, וכתענית יח) אי צריך להתענות עד הלילה, או להפסיק התענית לאחר קבלת שבת כשגמרו להתפלל מבעוד יום, דיש הסוברים דכיון שהתפללו וקיבלו שבת הרי זה נחשב כמו שהשלימו התענית עד סוף היום ואפשר להפסיק (מרדכי שם בשם הר"מ) והביא שרבינו יצחק בעל התוס' עשה מעשה רב ב' בטבת בערב שבת שטעם לפני השבת, וכתב שיותר טוב שלא להשלים התענית כדי שלא יכנס לשבת כשהוא מעונה, [וכן דעת עוד ראשונים] ויש הסוברים דאסור להשלים וצריך להפסיק.

ויש הסוברים דצריך להשלים התענית עד הלילה (רוקח, ראב"ה, ר"ן מובא בד"מ ועוד), ולמעשה בשו"ע סי' רמ"ט פסק המחבר דצריך להשלים, והרמ"א מחלק בין תענית יחיד דא"צ, לתענית ציבור דצריך להשלים, ובביאור הלכה האריך שם וכתב דכן נהגו העולם, וכן כתבו למעשה רוב האחרונים.

וקוראים ויחל ואומרים ענו כבכל תענית (רמ"א סי' תקנ"ג סעי' ב' והאחרונים שם, ובמגן אברהם סק"ו הביא דהבית יוסף כתב שאין קורין בספר תורה במנחה בער"ש מפני כבוד שבת, וכמו דאיתא במשנה פ"ד התענית שאנשי מעמד שהיו קורין במנחה בכל יום לא היו קורין במנחה בער"ש מפני כבוד שבת שיהיה להם פנאי להכין צרכי שבת, וכתב המ"א דהאדאנא קורין בע"ש משום דבזמנא הכל מנינים מבעוד יום, וכן נקטו האחרונים).

הציצה וסיכה בער"ש

הציצה וסיכה בחמין מותר בערב שבת, ואף דבשאר צומות ראוי להחמיר שלא לרחוץ גופו בחמין, בער"ש אין להחמיר משום כבוד שבת, (דבכל התעניות כתב המ"א סי' תק"ט) הראוי לבעל נפש להחמיר שלא לרחוץ ובפמ"ג כתב דהיינו בחמין, כיון דבעצם אסרו בכל הצומות כל העינויים כמו בתשעה באב, אלא שאין הציבור יכולים לעמוד בה לכן קיבלו לאסור רק אכילה, ולכן בעל נפש יחמיר, אולם בער"ש כתב במשנ"ב בשם הב"ח וא"ר דאין להחמיר).

טעימת התבשילין

לטעום מתבשילי השבת בכדי לידע אם יש בהם די מלח או תבלין - מותר לטעום מעט ולפלוט, דהיינו שלא לבלוע כלום, (דבסי' תקס"ו חולקים המח' והרמ"א אי מותר לטעום ולפלוט בכל התעניות, דעת המח' דמותר, והרמ"א הביא דעת תומכיו וכתב דהכי נוהגין, ובמשנ"ב הביא מהח"א דבמקום סעודת המצוה שמבשלים ביום לצורך הלילה יש לסמוך על המחבר ולטעום ולפלוט כ"ל, וא"כ הוא הדין בתבשילי השבת שמזכא בפוסקים שמצוה

**תולדותיהם של צדיקים ומעשייהם הטובים
של בעלי ההילולא אשר בשמותם נקובים**

הילולא דצדיקיא

הגה"ק רבי יחזקאל שרגא בן הגה"ק רבי חיים הלברשטאם זי"ע משינאווא בעמח"ס "דברי יחזקאל" יומא דהילולא ו' טבת (תרנ"ט)

הגה"ק משינאווא זי"ע נולד בעיר טארניגראד ביום כ' שבט שנת תקע"ה כבן הבכור לאביו הגה"ק מצאנו זי"ע ולאמו הצדקנית מרת רחל פייגא בת הגה"ק בעל ה"ברוך טעם" זי"ע, לידתו הי' באותו בית בו נולד אביו הדברי חיים, ויקרא שמו בישראל "יחזקאל שרגא" על שם זקינו אביו של ה"ברוך טעם" הגאון ר' יחזקאל יהושע פייבל מפרעמיסלא, אביו אמר פעם ששמיה קגרים ליראתו מפני שנושא את שמו של זקינו, וזקינו זה הי' ירא שמים גדול עד מאוד, עד שפ"א בילדותו שמע שיחת ילדים שהם מומרים "אל אדון", והזכירו את השם שמים לבטלה, ונודעו עד מאד, עד שהתעלף מזה.

רבו הראשון הי' הרה"ק ר' אשרל מראשנין זי"ע, ולאחר הסתלקותו נסע להרה"ק הרבי ר' הירש מרימנוב זי"ע, וביותר הי' מסתופף בצל הרה"ק השר שלום מבעלו, והי' מחשיב אותו כמורה דרכו העיקרי בדרכי החסידות, והחזיק את עצמו כמקבל רביעי מתלמידי הבעש"ט: הרבי ר' בער, המגיד מסקאהל, השר שלום מבעלוא, והוא, וכמו כן התנהג בכמה ענינים כמנהגי בעלוא.

בשנת תק"צ כשהגיע לפרקו נשא בתו של הגה"ק בעל אר"י דבי עילאי זצ"ל חתן מרן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע, וישב אחר נישואיו באוהעל כעשר שנים סמוך על שלחן חותן זקינו מרן הישמח משה ונתדבק בו מאד מאד, עד ששמעו שאמר לפני קריאתו את שמע, על דעת האר"י הקדוש על דעת הבשטה"ק ועל דעת הישמח משה, בשנת תקצ"ט נפטרה הרבנית בדמי ימיה.

בשנת ת"ר הציע לו זקינו הישמח משה לשאת את נכדתו אחרת ה"ה בת הגה"ק ר' מרדכי אבד"ק האלישין זצ"ל חתן הגה"ק מרן האר"י דבי עילאי, ושוב נשאר באוהעל סמוך לזקינו הישמח משה, ושם גם התיידד עם מרן בעל היטב לב זי"ע, בשנת תר"ד נפטרה אף אשתו זו.

בשנת תר"ז נשא את בתו של הגה"ק ר' יהודה צבי מראולא זצ"ל בן הגה"ק ר' משה מסאמבור זצ"ל וחתן הגה"ק בעל עטרת צבי זי"ע, שם נשאר סמוך על שולחן חותנו ואחרי פטירת חותנו קיבלו אותו על מקומו כאב"ד ראולא וישב שם ז' שנים שאז נפטרה הרבנית ונתאלמן בשלישית.

אחר פטירתה נשא את האלמנה נהה רחל בת הגה"ק ר' הערשל אבד"ק לעשנוב, אחי הרבנית הצדיקת מלכה מבעלוא, שהיתה ביווג ראשון כלתו של הרה"ק ר' אלעזר בנו של השר שלום מבעלוא זי"ע.

בשנת תרמ"ב נשא בזיווג חמישי את בתו של הגה"ק ר' אברהם געווירצמאן מגארליץ ז"ל, (אחות אביו של הגה"ק ר' איציקל מפשעווארסק ז"ל) בהרה"ק ר' אלימלך (חתן הרה"ק ר' אלעזר מליזענסק, בהרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע) בן הרה"ק ר' ישראל חתן הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע.

עד שנשא אשתו השלישי ישב באוהעל סמוך לזקינו היש"מ, וכנשא את זוגתו השלישית עבר לגור בראולא מקום כהונתו של חותנו הרה"ק מראולא, ואחר פטירת חותנו מילא את מקומו שם בראולא, וגם הדפיס את ספרי חותנו "עמוד התורה" ו"דעת קדושים", בראולא יצאה פעם איזה הוראה שעוררה עליו מחלוקת, ובצדקתו כי רבה רצה להתפטר מרבנותו, וקודם שאל בדעת רבו הרה"ק השר שלום מבעלוא זי"ע, והרה"ק השיב לו במכתבו שישאר שם וכי הוראתו היתה בקדושה ומן השמים מסכימים לפסקיו והוראתיו, וכך ישב שם שבע שנים שאז נפטרה הרבנית ל"ע.

בתחילת שנת תרט"ז נתקבל כאב"ד שינאווא, שם כיהן ברבנות כעשר שנים עד שנת תרכ"ז, כי באותו זמן בנו בית הכנסת חדש בשינאווא וזה עלה הרבה כסף, וחייבו את בני הקהילה לתרום לצורך זה, והגה"ק משינאווא לא ניחא דעתו מזה מפני ששרר אז דחקות גדול, ולא הי' יכול לסבול סכלם של בני הקהילה, ובגלל זה עזב את שינאווא. בשנת תרכ"ח נקרא לנהל את הרבנות בסטרופקוב, ושם החל לנהל עדה וחסידים החלו לנהור אליו. בשנת תרכ"ט גמור אומר בנפשו לחונן את עפר ארה"ק ועלה לארץ ישראל, ושהה שם שנתיים ימים לערך עד שנת תרל"א ואז שב לסטרופקוב וישב שם עד כ"ה ניסן תרל"ו שאז נלב"ע אביו הק' ועבר לגור שנה אחת בצאנא, כמו"כ הי' זמן קצר אב"ד בגארליץ, ובשנת תרמ"א חזר לשינאווא, וע"ש העיר הזאת נקרא בתפוצות ישראל, ובה ישב עד פטירתו, יום ו' טבת תרנ"ט לפ"ק.

על התורה

משינאווא וכותב עליו הרבה פעמים מרן הקדוש מה שכתב רק על צדיקים יחידים, וכשדובר רבינו מהרה"ק משינאווא דיבר ברוב התרגשות, וכשדברו פעם מתלמידי הבעש"ט הק' שזכו לרוח הקודש אמר: "דער שינאווער רב האט זיך נאך ארויף געכאפט אויף דעם וואגן", רבינו הי' מרבה לספר את גודל מסירות נפשו של הרה"ק משינאווא לקנא קנאת ה' ופעם אחת כשדובר רביה"ק מנגע הציונות אמר: "פריערדיגע צדיקים וואלטן עס נישט אויסגעהאלטן, איך רעד שוין נישט פון אזא איש אמת ווי די שינאווער רב, צי אפילו ווי די טאטע זי"ל."

עבודתו הק'

גדולות ונפלאות מספרים על עבודתו הק' בעת התפילה, היה מתפלל בהתלהבות נשגבה עד לעת זקנתו ולא חלי ולא מרגיש בהכאות כף אל כף הקדושים על העמוד, מרוב התלהבותו הי' לפעמים מטיח ראשו בקיר בחזקה, כשלא הרגיש כלל, בערוב ימיו התקינו על הקיר במקום עמוד כרים כדי שלא יטיח ראשו בקיר, עוד בימי חורפו התבטא עליו הרה"ק השר שלום מבעלזא זי"ע: "א שטיק פייער", כמו"כ העיד עליו בצעירותו חותן זקינו הק' היש"מ כי הוא נעמד לתפילה באימה וביראה כל כך כמו הבעל מלחמה שעומד בשעת מלחמה על שדה הקרב, והשונא עומד כנגדו עם הרומח שבידו, פע"א בראות חותנו (מזיווג שלישי) הרה"ק מראזלא גודל יראתו אמר לו: תאמין לי, הרבנו של עולם אין מרוגז כל כך כמו שאתה חושב, כל היום הי' דבוק בהשי"ת, מסופר שבכל פעם שהי' צריך לצאת לצרכיו, הי' עומד בחוץ ומדבר עם הגוי בלשון פוליש ואידיש לערך עשרה דקות, וזקיני חסידים הי' אומרים שעושה זאת כדי להסיח עצמו ממשבותיו הגבוהות, בהיותו אברך צעיר נסע לדזיקוב אל הרה"ק ר' אליעזר, ופעם קודם התפילה כשגילה את זרועו להנחת תפילין, אמר הרה"ק ר' אליעזר לבניו הק': התבוננו ביד זה שלא עשה זיז כלשהו נגד רצון הבורא, הרה"ק ר' יהודה צבי מסטרעטין אמר עליו פעם: ביגיעה שכזו, בעמל שכזה, הי' אף בנו של סנדלר מגיע למדריות נעלות שכאלו, מה גם שהוא בנו של הרה"ק מצאנז זי"ע.

אשכנתי דרבי

ידוע שהגה"ק משינאווא החזיק שבשנת תרס"ז הי' הגאולה שלימה, כידוע הרמז שאמר בווי"ן תתקטר, שבשנה שיהי' רק ווי"ן שש מאות וששים ושש שנה, אז יהי' הגאולה שלימה, ואמר רביה"ק זי"ע שהי' כ"כ איתן בדעתו שבשנת תרס"ז יהי' הגאולה שלימה, עד שהקפיד על בנו שהבטיח ליתן מזונות לכמה שנים אחר שנת תרס"ז, ובראש השנה האחרון שנת תרנ"ט צוה להכריז שהיותו והגענו לשבוע שבן דוד בא, (מתרס"ט עד תרס"ז) על בן בקשתו מהעולם שיתפללו בעדו שיאריך ימים עד אז ותצמח מזה טובה לעולם, בחד הסוכות האחרון באמצע אמירת תורה הגיד, טב"ת נוטריקון ת'קבר ב'שיבה ט'זבה, כאשר שמע זאת בנו הגה"ק מציעשנוב זצ"ל צעק בקול מר "צריך לעורר רחמים", ואכן כמה ימים לאחמ"כ ביום ו' טבת השיב את נשמתו ליוצרו

הגה"ק משינאווא היה מתמיד גדול, הי' לו ג' שיעורים בכל יום, וכל שיעור למד שלש שעות, שיעור אחד בגמרא תוספות לבקיאאות, ושיעור אחד בהלכה, ושיעור אחד שלמד בעיון, והי' בקי גדול בתורה הן בנגלה והן בנסתר, ובפרט בעניני הלכה הקפיד מאד לקיימו בלי שום היתרים ותירוצים, פע"א הי' אצל הרה"ק מטשארטקוב זי"ע על שב"ק, וראה שבערב שבת בין השמשות הי' על השלחן רק נרות, ושכחו להניח עליו החלות, ונעשה השלחן בסיס לדבר האיסור, ובשבת רצו החסידים לטלטל השלחן, והרה"ק משינאווא עוררם שהשלחן הוא בסיס לדבר האיסור ואסור לטלטלו, והחסידים לא רצו לציית לו, ומכמו על איזה היתר שלא מצא חן בעיניו, אזי השעין את עצמו על השלחן מבלי להניחם לטלטל את השלחן, ויש הרבה מכתבים ממנו שכותב ומבאר הלכות בכל חלקי שו"ע, ודבר שהי' נגד השו"ע לא חס על שום אדם, אפי' גדולים וטובים, מסופר שפע"א שבת אצלו צדיק אחד שדרבו הי' להתפלל בדרך כלל מאוחר, בבוקר לפני התפילה נכנסו הגבאים אליו לסדר העליות שדרבו הי' לחלק בעצמו את העליות, ושאלו אותו איזה עליה לתת לאותו רבי, אמר אף אם יורקני משמים לארץ לא ארשה לעלות לתורה למי שאינו מתנהג על פי שלחן ערוך, ורק כשהבטיח הרבי הנ"ל שמהיום והלאה ידקדק יותר בזמני התפילה קראו אותו לעלות לתורה.

עם רבות"ק עצי התמרים זי"ע

בשנותיו האחרונות נסע להתנונה של מרן הגה"ק העצ"ח בטארנא שלקח את בתו של הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט אחיו של הרה"ק משינאווא, והגיע להתנונה במאוחר ואמר הקדווי"ט לרביה"ק זי"ע שהי' אז ילד בן ט' שילך לישון קצת, וכשהגיע הרה"ק משינאווא אמר שרוצה לנח מעט, ורצה הקדווי"ט לעורר את רבינו זי"ע כדי שיתן את המטה להרה"ק משינאווא ולא רצה הרה"ק משינאווא שיעוררו אותו, ואמר שיש מקום לשנינו, וכך ישנו שניהם ביחד, ואחר כחצי שעה התעורר הרה"ק לילך להחופה ונעשה רעש בהחדר ואמר רביה"ק שעי' הרעש גם הוא התעורר וכה זכה להיות בהחופה. וידוע שבעת ההוא בחן הרה"ק משינאווא את רבינו בסוגיא דשיקול הדעת במסכת סנהדרין ואמר לו איזה חידוש באותו ענין, ואמר הרה"ק: "דאס הייסט א שיינער שיקול הדעת" ובוה נסמך רביה"ק ממנו על יושר שכלו ושיקול דעתו. סיפר מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע שסיפרה לו אמו כשישבו שבעה ל"ע על מרן העצ"ח ז"ל שאחר נישואיו של העצי חיים הי' להרבנית איזה מיחוש שמנע ממנה פרי בטן ויעצו הרופאים לנסוע למרחץ בקרעניץ והרה"ק משינאווא גם הי' שם כדרכו בכל שנה ונכנסו העצ"ח והרבנית להזכיר את עצמם אצלו ופשט הרה"ק את אבנטו וצויה להרבנית שתחגור עם האבנט וכך עשתה ואכן נושעו בוש"ק ואמר העצ"ח שבחזרתו מהמרחץ חשבו הכל שהמרחץ עזר להם אבל הוא ידע בנפשו שאבנטו של הרה"ק עזר להם.

מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע הי' מאוד דבוק בהרה"ק

דבר בעתו

לקט אמרי קודש מפי צדיקו וקדושי עליון,
בגודל קדושת הימים הבעל"ט וסגולתו

חודש טבת - עשרה בטבת

להקדים ולא לאחר, והיינו מתענים אותו ביום השבת עצמו, כיום הכיפורים שחל להיות בשבת, משום דכתיב בו (יחזקאל כה, ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם הזה" כמו שכתוב בתעניות של יום הכיפורים "בעצם היום הזה", אלא שלעולם אינו חל ביום השבת.

(תקון יששכר)

י' טבת שבו סמך מלך בבל על ירושלים להחריבה, וכתוב באבודרהם, דאם אפשר היה שחל יו"ד טבת בשבת היו צריכים להתענות בשבת וכו', ויש להבין, הלא יו"ד טבת לא היה רק התחלת מצור העיר, ועד שתי שנים ומחצה לא נחרבה, וקשה חורבנה מסתמא מן התחלת המצור, ולמה ט' באב אין דוחה שבת, ועי' בגמ' (עירובין טז) בענין ט' באב שחל בערב שבת אין משלימין, ויו"ד טבת בערב שבת משלימין, והיה דוחה שבת. ונראה לבאר, דהנה הטעם שקבעו תענית על מצור ההוא, הלא היתה ירושלים כמה פעמים במצור, רק הטעם הוא, דמה שהיתה העיר בסירדת המצור שתי שנים ומחצה, זו מחמת שבאותו יום סמך מלך בבל למטה על ירושלים, כמו"כ ישבו ביו"ד שלמעלה, אלו מימינים אלו משאילים עד שגברו המשמאילים ונחרב הבית. והנה אין לך שנה שאין קללתה מרובה מחבירתה, וכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו (ירושלמי ריש יוסא) נמצא שבכל שנה ושנה נתחדש חורבן חדש, וזהו בכל פעם כשהגיע אותו יום של עשרה בטבת, שהתחיל או למעלה משפט החורבן, כמו כן בכל דור ודור יושבין ביו"ד של מעלה וגזרין החורבן של כל שנה ושנה. ודבר זה מרומז קצת בספר הקרניים (להתדיק ריש מאוסטרופלי) עיין בפירושו הנקרא "דן ידן" בענין חודש טבת (מאסר ו'), וידוע דעל צרה שעברה, כמו יום שמת בו אביו ואמו, אין אנו מתעניין בשבת, אבל תענית חלום מותר להתענות (עי' או"ח סי' רפ"ח) דבשביל עונג שיש לו שמבטל צרה העתידה לבוא עליו לא מעונה הוא, הלכך תענית תשעה באב דזהו רק על צרה שעברה לא דחו שבת, אבל תענית י' טבת זהו על ביטול צרה העתידה - עונג הוא והיה דחי שבת.

(תורת משה להחת"ס - פ' ויקרא דרוש לוי אדר)

חודש טבת - הנה החודש הזה מזלו גדי וטבעו הקפיצה, וכמו ששנינו (בבא קמא כא, ב) הכלב והגדי שקפצו מראש הגג, וכן היתה מלחמת החשמונאים עם היוונים ענין קפיצה למעלה מהטבע וממדרגתם, קומץ אנשים נגד עם רב כחול אשר על שפת הים מזוינים בכל תכסיסי מלחמה, כי זה הזמן מסוגל לאחוז במעלות רמות ונשגבות אף שנפלו ממנו ומסוגל לקפיצה כזו, וע"כ בימי היוונים הצליחו החשמונאים בקפיצה זו וזכו לנסים ממעלה מעלה, וכן נשאר לדורות שמי שיקבל עליו עבודת ה' בכל לבבו ובכל נפשו ובכל מאוד אף שהוא אינו ראוי לכך ועדיין לא הגיע למדה זו יצליח בכל קפיצתו זו.

(שם משמואל)

על כך אמרו בזהר (וה"ג רע"ג, רמ"ב, ב) על הפסוק "והמים היו הלוך וחסור עד החודש העשירי", דא טבת, שהוא סוד ניסוך המים בחודש תשרי, ששבעים הקרבנות שכנגד שבעים אומות הולכים ומתמעטים, והשפעת האומות הולכת ומתמעטת עד חודש טבת, שאז מתעורר השי"ת לנצח את האומות העולם מצד מעשיהם הטובים של ישראל, ואז יהפך צום העשירי לששון ולשמחה.

(מאיר עיני חכמים)

עשרה בטבת - ועוד טובה גדולה עשה הקב"ה עם ישראל, כיצד שבעשרה בטבת היו ישראל ראוין לגלות מירושלים, שכך הוא אומר (יחזקאל כה, ב) "בן אדם כתב לך את שם היום את עצם היום הזה" וגו', מה עשה הקב"ה, אמר, אם יוצאין עכשיו בצינה הם מתיים, מה עשה, המתין להם והגלה אותם בקיץ וכו', וזהו שנאמר (דניאל ט, יד) וישקוד ה' על הרעה הוי אומר אף זה טובה.

(מדרש תנחומא תזריע ט')

בתשובות הגאונים ז"ל - שאפילו אילו חל זה הצום של טבת בשבת עצמו לא היינו יכולין לדחותו ממנו כלל, לא

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

פנימי — קמה — בלתי מוגה

ביקור הרה"צ ר' משה אהרן רייך שליט"א

רב דביהמ"ד בית משה אהרן דפשעווארסק - הדב"כ ב"ק אדמו"ר מהר"י מפשעווארסק זצ"ל

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - בוילאמסבורג יע"א

יום ג' פרשת חיי שרה תשע"א לפ"ק

רבינו: דער בעלזער רב האט געזאגט אז עם וועט זיין א גרויסער עולם.¹

הרמ"א: כ'האב געהערט אז ביי רבי ישעי'לע קרעסמירער איז געווען אזוי - רבי משה גראס (בן הגה"צ ר' שמואל אבד"ק קראלי הי"ד מח"ס עלה שמואל א' מכניו של הגה"ק ר' יוקל אבד"ק וואלאווע מח"ס היטב איטיב והתנו של הרה"ק ר' ישעי'לע מקרעסמיר ז"ל) האט דערציילט פאר מיין שווער ז"ל - אז ווען רבי ישעי'לע איז צוריק געקומען (בשנתו האחרונה) פון צאנז (שנסע על היומא דהילולא של מרן הדברי חיים ז"ל ביום כ"ה ניסן) איז ער שוין געווארן שוואך, און האט נישט געוואלט מזאל ברענגען דאקטורים, און ער האט געבענעמט די קינדער און די אייניקלעך - רבי משה גראס איז דעמאלטס געווען אכט יאר - און נאכדעם האט ער געזאגט, אליהו הנביא

רבינו: וואס טוט מען עפעס דאזי?

הרמ"א: כ'בין שוין אנגעקומען אויף יום הקדוש, און כ'האב געהאט לא עליכם א ריוו, כ'האב דאך דא א בית מדרש, בין איך דא געווען יום הקדוש און סוכות, און איך פאר א"ה מארגן אהיים קיין אנטווערפן. כ'האב שוין אפאר מאל גערופן, און לא אסתייעא מילתא. כ'האב געזאגט צו זיין איין וויען און נישט זעהן דעם קייסער..

רבינו: יענע וואך פרשת וירא באלאנגט נאך צו ראש השנה (כי הקריאות שבר"ה הם מפרשת וירא).

הרמ"א: דער בעלזער רב האט געזאגט אז הודש מרחשון איז פון דאס לשון מרחשין שפתיה'ו אז די ליפן שאקלען זיך נאך פון די תפילות פון די הייליגע טעג.

די וואך (בוים שבת קודש הבע"ט) איז טאקע די יארצייט פונעם בעלזער רב (הרה"ק מהר"ד ז"ל) דעם טאט'ס (מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל) סנדק.

רבינו: ווען ער איז נסתלק געווארן (שנת תרפ"ו) איז אויך געווען שבת אזוי ווי עם איז דעם יאר, ער איז אוועק פרייטיג צונאכטס.

הרמ"א: ער האט געזאגט אז אויף שבת חיי שרה דארף מען האבן א רבי'ן, בפשטות האט מען פארשטאנען - אזוי האט דער שווער (הגה"ק רבי יעקב מפשעווארסק ז"ל) דערציילט - אז די ווינטערדיגע סדרות זענען איינגעהילט אין טילעפע'עס, (כן מתאמרא משמ"י דהרה"ק מהר"מ מפרעמישלאן ז"ע) און מ'דארף זיין ביי א רבי'ן, און ווען ער האט עם געזאגט האט מען נישט פארשטאנען וואס ער מיינט מיט דעם.

¹ ועיין בס' זכרון צדיקים (ח"א עמ' ר"ח) שהמהר"ד מבעלזא אמר שענין גדול שחסיד יהיה אצל רבו בשבת פרשת חיי שרה, ופע"א הפטיר שאכן כך יהיה, ושנים רבות לאהמ"כ הוא נסתלק בפרשה זו, וקיבוץ גדול וכו' להיות נבחים בשעת הסתלקותו כיון שהיו באים מידי שנה בשנה.

ואגב יש לציין שבס' זכרונות אדמו"ר"י בעלזא (ח"ג עמ' ע"ג) מביא שהרה"ק המהר"ד מבעלזא ז"ע אמר בשם אביו הרה"ק מהר"י ז"ע שסגולה לפרנסה לנסוע לצדיק בחודשים תשרי חשוון וסליו, כי הראשי תיבות של החודשים הללו הם הת"ך שהוא שם המסוגל לפרנסה, ואם קשה לבוא בומגים אלו כדאי להשתדל ולבוא בשבתות פרשת בראשית נח ולך לך, שהסופי תיבות שלהם הם אותיות הת"ך.

כ'האב זיך שוין איינגעזאגט פאר בעלזער רב (הרה"ק ר' ישכר דוב ז"ל).

דאס ערשטע מאל וואס זיי זענען געווען אין בעלזא איז געווען ווען רבי זושאלע א זון פון רבי פיניעלע (הרה"ק רבי פנחס אבד"ק אויסטילא ז"ל חתן הרה"ק מהר"ד ז"ל) האט געמאכט א פדיון הבן, איז זיין שווער (הרה"צ ר' בערלי הכהן גלאנץ ז"ל חותן הרה"ק ר' איציקל ז"ל) אחין געפארן, און האט מיטגענומען זיין איידעם (ה"ה הרה"ק ר' איציקל), און דער בעלזער רב האט זיך דעמאלטס מיט אים שטארק געטשאמטשקעט, און האט אים געהייסן עסן פון איין מעלער, פאר די יושבים איז עס נישט געפאלן, און זיי האבן עס געוואלט ארויס כאפן... און דער בעלזער רב האט געוויזן מזאל אים נישט משעפען. שפעטער האט דער בעלזער רב אריינגעטראכט צי ער זאל געבן נאר פאר'ן כהן די שפעזן אדער אויך פאר אים (מכיון שרצה שישאר בידו של הכהן החמשה סלעים בשלימות), צום סוף האט ער אים יא געגעבן די שפעזן.

שפעטער האט אים דער בעלזער רב געזאגט, אז ער האט געהערט אז ער גייט פאר אידנ'ס וועגן נאך געלט, זאגט ער אים צוויי זאכן, איינס, מדאראף האבן צוויי מאשן, איינס פאר די געלט, און איינס פאר די בושות, און צווייטנס האט ער אים געזאגט, ער זאל נישט רחמנות האבן אויפן געבער, און אז ער דארף נאך זאל ער בעטן נאך, האט ער גלייך אויסגעשטרעקט די הענט פאר'ן בעלזער רב... דער בעלזער רב האט שטארק הנאה געהאט און געזאגט 'דו ביזסט א גוטער תלמיד'.³

3

בשולחן המהור ביום שושן פורים בשנה העל"ט הוכיר רבינו סיפור זה באריכות, אחר שביקש מעות לצדקה ונתקבץ סכום גדול, והאציל ברכת הקודש לאלפי המשתתפים בסכומים הגונים לטובת קופת "אבני חסד" ענה ואמר בזה"ל:

"איך וועל דערציילן א מעשה.. דער בעלזער רב רבי ישכר בער ז"ל האט אמאל געמאכט א פדיון הבן פאר אן איציקל. האט ער מכבד געווען מיט "כהן" רבי בערלי גלאנץ. (ר' יוסף חיים גלאנץ זאל זיין געווען וואס מיר האבן דא, זיינס א זיידע) ער איז געווען א כהן, האט ער אים מכבד געווען אז ער זאל זיין כהן ביים פדיון הבן, איז ער געקומען צו פארן צו די שמהה ביים בעלזער רב, און ער האט מיטגענומען זיין איידעם, רבי איציקל (מפשוטוארסק) ז"ל פון אנטווערפן וואס ער איז געווען אן איידעם ביי דעם רבי בערלי. אז זיין שווער איז געקומען אלס כהן קיין בעלזא, האט ער מיטגענומען זיין איידעם. איז רבי בערלי אריינגעקומען און ער האט שלום געגעבן פארן בעלזער רב. פרעגט אים דער בעלזער רב, וואס זיין איידעם טוט. האט ער זיך אנגערופן "מיין איידעם איז א עוסק במצוות,

איז אים געקומען פאקן די פעקלעך, און אויף מארגן זאל מען זעהן אנגרייטן אסאך קארטאפל, ווייל ס'זעט דאך זיין א גרויסער עולם (כשמתכוין על הלוחה שלו).

רבינו: כ'האב געהערט אז ביים בעלזער רב איז אויך געווען אזוי.

הרה"מ"א: דער זיידע (הרה"ק רבי משה יצחק מפשוטוארסק ז"ל) איז געווען גאר נאנט ביים בעלזער רב רבי ישכר דוב, און ער פלעגט אלץ איינשטיין ביי זיין זון רבי אהרלע, ער איז געווען א קרוב, די משפחה גלאנץ זענען בעלזער אייניקלעך, דעם רבי'נס אייניקל (הרה"ק ר' יואל גלאנץ שליט"א חתן הגה"צ אב"ד קהילתנו וומ"ס שליט"א) זענען אויך פון די משפחה.²

ער (הרה"ק רבי איציקל ז"ל) האט געהאט א מעשה מיטן סטראפקובער רב (הרה"ק רבי אברהם שלום מסטראפקוב ז"ל בנו של הגה"ק משידינאווא ז"ל), ווען ער איז געווען אין קרעניץ, איז ער צוגעגאנגען צום סטראפקובער רב און געזאגט 'איך וויל זיין ביים רבי'ן אויף שבת', זאגט ער 'איך האב נישט קיין רעסטאראנט', ער איז עפעס ברוגו געווען אויף דעם וואס ער (הרה"ק רבי איציקל ז"ל) איז געפארן קיין ציעשנבו (להרה"ק רבי שמחה ישכר בער זי"ע אחיו של הרה"ק מסטראפקוב), ער האט געזאגט אז ווייל ער האט געמאכט דעם ציעשנבוער רב פאר א רבי, וועגן דעם איז ער אוועק יונגערדייט, כזויים נישט פונקטליך... ער האט געהאט זיינע ענינים, פרייטיג איז ער געגאנגען אין מקוה, און דער סטראפקובער רב איז ארויסגעקומען פון מקוה, האט אים דער סטראפקובער רב געזאגט 'דו וועסט דאך אוודאי זיין ביי מיר אויף שבת', האט ער געפרעגט 'דער רבי האט דאך געזאגט אז דער רבי האט נישט קיין רעסטאראנט?', רופט זיך אן דער סטראפקובער רב 'אזוי האב איך דיר געזאגט?', קום אריין זונטיג וועל איך עס פארגיטונגן, און ער האט געזאגט

2

ע"י בס' י"ג אורות (ח"ב עמ' קפ"ו) במכתב של הרה"ק מהר"י מפשוטוארסק ז"ל: רבינו מוהר"ר שלו רוקח ז"ל רב דבעלזא ורבן של ישראל הו' מיוחס גדול ובנו הרה"צ מוה"ר יודי ונדל ז"ל הו' לו בת הצדיקת טאבאלא ע"ה ובעלה הו' הרב ר' אברהם יושיע העשיל ז"ל נכד להאון הצדיק מוהר"ר מאיר קריסטאפאלער ז"ל רב דעיר בראד, גם נכד לרבינו מוהר"ר לוי יצחק מבארהייטשבו זצ"ל.

בנה הבכור של הרבנית טאבאלא הו' ר' מאיר מלובלין ע"ה בנה השני ר' זלמן פרענקל ע"ה, בתה הצדיקת בדורה נתמה אשר בעלה הו' ההסיד ר' ישכר דוב הכהן גלאנץ ע"ה וכו'.

דער שווער (הרה"ק מהר"י ז"ל) האט איינמאל געזעהן דעם בעלזער רב - דער זיידע איז אסאך געפארן צו אים - אבער דער שווער האט אים איינמאל געזעהן, דאס איז געווען ווען ער איז געפארן דעם לעצטן יאר פון בעלזא קיין קרעניץ, דורך קראקא, מ'האט זיך געשטופט מויזנמער מענטשן צו די באהן - ער איז געווען א מלך בישראל - אפילו גוים האבן זיך געשטופט. האט ער אויסגעמוהן דעם קאלפיק, און געזאגט 'קראקעווער בהמות גיימ'ס אוועק, ער האט מורא געהאט אויב ס'וועט חלילה איינעם עפעס געשעהן. דעמאלטס איז דער שווער געשטאנען דארט בשעת מעשה.

ער גייט אסאך נאך געלט פאר נצרכים". ער איז געווען א אינגערמאן און ער האט אסאך עוסק געווען אין חסד. רבי איצקל איז דארט געשטאנען, זאגט אים דער בעלזער רב, דו גייסט נאך געלט, קום וועל איך דיר אויסלערנען, איך וועל דיר געבן אפאר דרכות, זאלסט נישט שוינען דעם נותן, זאלסט קיינמאל נישט שוינען דעם נותן. דעם מקבל זאלסטו שוינען, דעם נותן זאלסטו קיינמאל נישט שוינען, און אפילו דו האסט שוין איינמאל געבעטן געלט, זאלסטו דיר נישט צוריקהאלטן פון צוריקגיין צו יענעם טאכאמאל בעטן געלט פון יענעם. אזוי זאגט אים דער בעלזער רב ז"ל. שטעלט ער זיך אויף (רבי איצקל), ער גייט צו צום בעלזער רב, און ער זאגט אים "רבי איך גיי נאך געלט. דער רבי זאל אזוי גוט זיין און מיר געבן געלט", האט דער בעלזער רב אים געגעבן געלט. נאכדעם זאגט ער אים, דער רבי האט דאך געזאגט אז אפילו מ'האט שוין איינמאל געבעטן זאל מען זיך נישט צוריקהאלטן פון בעטן טאכאמאל, וויל איך איצט טאכאמאל בעטן פון רבין. זאגט אים בעלזער רב: אה, איך זעה דו קעסט שוין זייער גוט..."

והמושך אז רבינו לבקש מציבור אנשי כה"ל: "איך וויל זאגן דעם עולם דא, איך האב געבעטן פון ציבור געלט (לשבת קופת אמי חסד) אבער איך וועל א"י"ה טאכאמאל בעטן געלט... און איך וויל טאקע שוין איצט דא פארזאגן אז איך וויל צוזאממשטעלן געלט פאר אונזערע מוסדות אין ארץ ישראל. איך וויל יעדער זאל געבן פאר די מוסדות יטב לב אין ארץ ישראל, אז מען זאל קענען שיקן אויף פסח, פאר די עניי ארצנו הק', אז מען זאל קענען אויסצאלן פאר אלע איינגעשטעלטע אויפן יום טוב פסח, די מלמדים פון חינוך הבנים און חינוך הבנות, און אלע עוסקים במלאכת הקודש אין מוסדותינו הק' אין ארץ ישראל, אז מען זאל קענען אויסצאלן אויף פסח. און דאס איז כך היותינו, דאס איז חסד, חסד פאר אנשי שלומינו אהים לדעה אונזערע ברודערס אין ארץ ישראל. וויל איך בעטן די אלע עסקנים פון מוסדות יטב לב, ביי וועמען זיי האבן נאכנישט געבעטן קיין געלט זאלן זיי בעטן געלט, און אויב זיי האבן שוין ביי איינעם געבעטן געלט, זאלן זיי טאכאמאל גיין נאך געלט, און קיינעם נישט אויסלאזן, און זען אז מען זאל קענען שיקן אויף ארץ ישראל, אז אידן דארט זאלן האבן א כשרין לוסטיגן פסח. זאל דער אויבערשטער העלפן, אזוי אלע דא זאלן מיר האבן א כשרין פרייליכן פסח און א לוסטיגן יום טוב".

דער זיידע האט דאך געהאט סמיכה פון אים, ער פלעגט זאגן זוען כ'זואלט געהאט שכל וואלט עם ווען געווען סמיכה'.

רבינו: דער בעלזער רב איז אוועק פון א לונגען אנמצינדונג, אסאך צדיקים, אויך דער רבי ר' הערש (הרה"ק מרימאנוב ז"ל) איז אויך אוועק פון א לונגען אנמצינדונג.

הררמ"א: יא, דער רבי ר' הערש האט צוגעזאגט אז ער וועט פארן צו רבי אליעזר'ל דזשיקובער אויף א שבת, ווייל רבי אליעזר'ל האט אים שטארק מקרב געווען ביי זיין מאטן, ביים ראפשיצער רב. - דער שווער איז דאך געווען פון די געגנט פון רימאנוב, ער האט געשטאמט פון יאשליסק, און איז אויך געווען רב אין יאשליסק, - ער האט געוואוסט צו דערציילן אז דער רבי ר' הערש האט זיך איינגעפאקט אין דאכענעס און ער איז געפארן קיין דזשיקוב אויף א שבת (פרשת לך שנת תר"ו, שהיה כעשרה ימים לפני פטירתו לחיי עוה"ב).

רבינו: און אויפן וועג האט ער זיך פארקילט, כ'האב אויך אזוי געהערט פונעם מאטן ז"ל, אז דער רבי ר' הערש האט זיך פשוט פארקילט, אזוי האט ער אמאל פארציילט.

הררמ"א: דער שווער פלעגט דערציילן, און ער האט עס געהערט פונעם זיידן - ביים זיידן ביים מיש פלעגן נאך זיצן אידן וואס זענען נאך געפארן צום רבי'ן ר' הערש - איינער האט געהייסן ר' ישעי' בילער, ער האט דערציילט, אמאל איז ער מיטגעפארן מיטן רבי ר' הערש קיין דזשיקוב, דער רבי ר' הערש האט געהאט א מנהג אז ווען ער פלעגט זאגן תורה פלעגט ער אנהייבן פון 'בראשית ברא', ביז ער איז אנגעקומען צו די שירה, האט ער זיך אויפגעשטעלט און געזאגט די שירה, ווען ער איז געווען אין דזשיקוב האט ער אויך אזוי געמוהן. רבי אליעזר'ל דזשיקובער האט שפעטער געזאגט, ער וואלט נאך איינמאל געצאלט אסאך געלט - ער איז געווען א איידעם ביי א עושר, ער האט געהאט דריי הונדערט בעכערס (שהיה אז השיבות למי שיש הרבה כוסות מכסף), און אסאך געלט - כ'זואלט אלעס אוועק געגעבן כדי איך זאל נאך איינמאל הערן ווי דער רבי ר' הערש זאגט 'נמית ימינך תבלעמו ארץ' - דער שווער האט ליב געהאט מסביר צו זיין - האט ער מסביר געווען, אז דער רבי ר' הערש האט ביי אים צוגענומען די גאנצע ארציות די גאנצע גשמיות "תבלעמו ארץ", און דאס איז געווען ביי אים א השיבות.

אריינגעשפרינגען מיט די קליידער... דער שווער איז דאך געווען פון די געגנט פון רימאנוב, פלעג ער עם אלעמאל דערציילן אז נאכדעם איז ער געווארן א נייער מענטש, און ער איז נאכגעלאפן נאך רבי משה'ן, האט איהם רבי משה געזאגט אז ער זאל גיין קיין רימאנוב (אצל הרה"ק הרבי ר' מנחם מענדל מרימאנוב ז"ל).

רבי אברהם משה הראשון פון פשעווארסק - ס"א איז דאך געווען צוויי רבי משה'ס פון פשעווארסק - און דער זיידע (הרה"ק ר' איציקל ז"ל) איז געבוירן י"ב טבת, אבער ער האט נישט געהייסן נאך אים, נאר 'משה' האט ער געהייסן ווייל ער איז געבוירן ביי א וואסער ונקרא משה ע"ש הכתוב (שמות ב, י) כי מן המים משיתיהו, און יצחק האט ער געהייסן נאכ'ן חוזה.

און דער שווער (הנה"ק מהר"י ז"ל) פלעגט זאגן א ווערטל 'א נם אז דער שווער האט נישט געהייסן 'יעקב' אויך וכשמו הק' של החוזה 'יעקב יצחק', ווייל אויב יא וואלט ער נישט געקענט ווערן א איידעם ביי אים.⁵

רבינו: אז ס'איז דא צוויי נעמען איז שוין אנדערש...⁶

כ'האב געזעהן ברענגען פון שינאווער רב אז אפילו ביי כלה וחמותה, מיזאל צוגעבן א נאמען, אין וילקט יוסף (שנה יח קונטרס ה-ה) איז ער מעתיק א מכתב פונעם שינאווער רב וואס ער שרייבט בכלה וחמותה זולת בהוספת שם לאחד משתיהן.⁷

דער שינאווער רב איז דאך אויך געפארן צום רבי'ן ר' הערש, ער האט געהאט עפעס א חבר (הנה"צ ר' זאב וואלף מפשעווארסק ז"ל בעל שו"ת משיב כהלכה) וואס האט געלאכט 'הערש משרת' (כן הי' נקרא כשהיה משרת בקודש אצל רבי הרה"ק הרמ"מ מרימאנוב ז"ל) איז געווארן רבי, ווען דער רבי ר' הערש האט געזאגט תורה ביי שלש סעודות איז געווען מונקל, האט דער הייליגער שינאווער רב געזאגט אז ער האט שוין געווארט מיזאל שוין אנצינדן די ליכט און זעהן ווי אזוי יענער זעהט אויס ביי די תורה, יענער חבר האט טאקע געוויינט ביי די תורה פון גרויס התפעלות.

רבינו: דער הייליגער רבי ר' הערש איז געווען א אש להבה.⁴

דער רבי ר' הערש האט זיך משדך געווען מיטן ריזשינער, און דער ריזשינער האט אויסגערעכנט זיין גרויסן יחוס, האט דער רבי ר' הערש געזאגט, אז ער איז געווען א יתום, און מ'האט אים אויסגעלערנט (כשרצו ללמדו אומנת אמרו לו) זייע סחורה זאל מען אכטונג געבן נישט צו פארדארבן און אלטע צו פאררעכטן ווכשמוע זאת הרה"ק מריזשין הפטיר ואמר שאין לו להוסף עוד, כי ראה בזה בינתו העמוקה בעבודת ה'.

הרמ"א: ער איז געווען א נשמה קדושה כידוע, נאר מ'דערציילט אז מ'האט געוואוסט אז ווער ס'איז גענאנגען נאך רבי משה פשעווארסקער אין מקוה האט באקומען מדריגות.

ווען דער רבי ר' הערש האט דאס געהערט - ער איז נאך געווען א בחור - און דער גאנצער עולם האט זיך אויסגעמוהן אריינצוגיין נאך איהם אין מקוה, האט דער רבי ר' הערש נישט געווארט, נאר ער איז

4

עי' בס' פרי הגן מה שסיפר רבינו ז"ל שפעם אחת איקלע הרה"ק הרבי ר' הערש ז"ל לישוב לאדאני יצ"ו ונכנס לבית הרה"ק ר' זאב וואלף הכהן ז"ל גראס, שהיה חסיד מפורסם ועתיר נכסין מחשובי העיר, והרה"ק הרבי ר' הערש ביקש ממנו סכום גדול מאוד ולא גילה לו שהוא הרבי מרימאנוב, על כן לא ידע הרה"ק הנ"ל מי הוא זה האורה המבקש ממנו כ"כ הרבה כסף, שהרגיש עליו שאינו אורה פשוט, ע"כ התיישב שישאל את מרן הייטב לב ז"ל שהיה ג"כ אב בישוב הנ"ל בעת ההוא, והשיבו הייטב לב ז"ל שרוצה לראות במו עיניו את האורה, והלך עמו אל ביתו, ויהי כאשר הלך אתו אל ביתו ופתח את הדלת וראה את צורתו הק' של הרבי ר' הערש ז"ל מיד נתע לאחוריו וצעק: 'א אש להבה דער הייליגער רבי ר' הערש', ואמר להרה"ק שיתן לו את כל אשר יבקש, וכן עשה, ובגלל זה נתברך הרה"ק הנ"ל בכ"ט.

5

כי נודע מש"כ בצוואת רבי יהודה החסיד (אבות כ"ג כ"ד) לא ישא אדם אשה ששמה כשם אמו, או שמו כשם חמיו.

6

עי' בס' הפוסקים מילי דחסידותא, מומ"ד (מהות"ל סי' רס"ג), צמח צדק (אה"ע סי' קמ"ה) בשם הגה"ק בעל התניא, ועי' בשו"ת מנחת אלעזר (ה"ג סי' י"ח) שכן עשה מעשה בעצמו הגה"ק בעל עטרת צבי ז"ל. וכן הי' מרגלא בפומי של מוק רבינו בעל ברך משה ז"ל בשם מרן דודו כ"ק מרן רבינו ז"ל לומר שאם יש לא' עוד שם א"כ אין שם שניהם שוה.

7

ו"ל התשובה ממרן הדברי יחזקאל: אבל בשאלה שבאה עתה לפנינו כתב כ"ת שתי שמות שוין, ובאתי לפסוק היתר, זולת בהוספת שם לא משתייהן, ואורות שקשה לו כי בגוף הספר חסידים בסימן תרע"ז איתא משולשים, אבל אחרי העיון קצת לא קשה וכו', ע"כ אי אפשר לסתור מזה לשון הצוואה שכתב סתם לא ישא אשה ששמה כשם אמו וכן העולם מקפידין, לואת לא אוכל להגיד נגד צוואת רבי יהודה החסיד, אם לא בהוספת שם לא' משתייהן, עיי"ש.

דער דיבוק איז דארט געבליבן ביז חמשה עשר בשבט, דעמאלטס איז געווען א פדיון הבן, האט ער געזאגט 'אונז האבן מיר יעצט אויסגעלייזט א אידיש קינד, יעצט וועלן מיר אים אויך אויסלייזן'.

אגב, דער שווער האט מיר געזאגט אז ער פלעגט דאך זיצן געבן זיידן ביים זיידן'ס מיטן, איינמאל איז אויסגעקומען אז א וואסלויער רב פון ראמעניא איז געקומען, און ס'איז מיטגעקומען מיט אים א גבאי א עלטערער איד, האט דער זיידע געזאגט פאר'ן שווער 'קוק אהין, ער איז דער דיבוק'. דער שווער האט געקלערט, ס'איז עפעס חלומות, ער זעהט א עלטערער איד, פאלט אים אויף אים, אזוי איז געווען נאכאמאל און נאכאמאל, און דער שווער האט אפגעווארט ביזן סוף מיט. ווען דער איד איז ארויס געגאנגען, איז צוגעגאנגען מיין שווער און גיט אים 'שלום', און פרעגט אים פון וואו קומט א איד? ענטפערט ער 'פון יאם'. פרעגט אים דער שווער 'יאר ווייסט פון א מעשה מיט א דיבוק?' ענטפערט יענער 'שא, זאגט נישט, איך בין דער איד...!'

א האלב יאר האט זיך דער שינאווער רב אפגעגעבן מיט דיבוקים,⁹ און שפעטער האט ער עס אוועק געשטעלט, ווייל זיין זוהן רבי לייבוש טארנער (הרה"ק ר לייבוש מק"ק טארנא) איז נישט געזונט געווארן, האט ער תולה געווען אז דאס האט אים געשאדט.

דער זיידע פלעגט דערציילן נאך א מעשה פונעם שינאווער רב - וואס ברענגט חיזוק אין אמונה - מיזעזש אין דעם רוח הקודש פונעם שינאווער רב, פרייטיג צונאכט'ס האט מען אין שינאווא יא געפאשט מיט די הענט - אין בעלזא האט מען נישט געקלאשט מיט די הענט שבת - איינמאל איז דער שינאווער רב געגאנגען פון זיין פלאץ ביז אונטן אין בית מדרש ביי מעריב זייט, און איז צוגעגאנגען צו א איד און געגעבן א 'באכע' (קלאפ), און געזאגט 'אז מ'האט מחשבות זרות קנאפט מען זיך, נישט מיזאל יענעם מבלבל זיין'. פלעגט דער זיידע זאגן, 'מילא אז ער האט מרגיש געווען אז איינער האט מחשבות לא טהורות, ס'שטייט אז

הרמ"א: דער זיידע פלעגט זאגן אז מ'האט נישט מקפיד געווען, דער זיידע איז דארט אויפגעצויגן געווארן, זיין מומע איז געווען די שינאווער רעביצין (ביווג חמישי).⁸

רבינו: קען מען דען משיג זיין דעם שינאווער רב, אין שינאווא איז אנגעקומען א דיבוק, און האט געזאגט אז ווען די ממונים האבן אים געטריבן אין וואלד, האט ער געזעהן ווי די ביימער שאקלען זיך, האט ער געפרעגט 'פארוואס שאקלען זיך די ביימער?', האט מען אים געזאגט 'אז דער שינאווער רב גייט מאכן קידוש', האט ער געזאגט 'אז אויב די ביימער שאקלען זיך פון זיין קידוש, איז זיכער אז ער קען מיר א טובה טוהן, און ער איז אנגעקומען קיין שינאווא, ווען דער שינאווער רב האט געזאגט 'אדון כל הנשמות' פרייטיג צונאכטס איז ער צופלויגן צו די פוס, און זיך געבעטן.

הרמ"א: דער זיידע איז געווען דארטן ווען דער דיבוק איז געווען, ס'איז געווען א יונגל פון יאם, ווען מ'האט ארויף געלייגט אויף אים 'שמות' האט זיך דער דיבוק געווארפן, און ווען מ'האט ארויף געלייגט א פשוט'ע זאך איז ער שטיל געווארן, כ'האב געהערט אסאך מאל פונעם זיידן רבי איציקל, און כ'האב אויך געהערט פונעם שווער, אז זיינס א פעטער איז דארט געווען, און האט דערציילט אז דער שינאווער רב האט געהאט א סיגוף ער פלעגט זיך קלאפן די הענט ביי די אדערן, ס'האט געקענט אמאל גיסן בלוט, און מ'האט געמיינט אז ס'איז א סיגוף, דערווייל האט מען געזעהן אז ווען דער שינאווער רב האט אזוי געטוהן, האט דער דיבוק געשריגן פון יענעם עק 'רבי, הערט'ס אויף, ווייל עס ברענגט'.

ובספר אילה שלוחה נעתק מכתב מאת האון הגדול רבי נפתלי הכהן שווארץ זצ"ל אבד"ק מאד משנת תרנ"ה, שכתב אל הגה"ק משינאווא ובו הוא מותב: 'וקדם המו"מ (של התא"מ) ניתן שם הדיש נוספת לכתו הבתולה תחי' כאשר יעין אותו הדרג'ק וכי' כ' בכגון דא לויט שום קפידא, ועשינו קשר תנאים'.

8

ה"ה הרבנית שיינדל ע"ה שהיתה אחות אביו הרה"ק רבי נפתלי אלימלך געוויצמאן ז"ל. בת הרה"ק רבי אברהם מנארליין ז"ל, בן הרה"ק רבי אלימלך (חתן הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק, בן הרה"ק רבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע) בן הרה"ק ר' ישראל חתן הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע. הנישואין התקיימו בשנת תרמ"ב לערך, ולא היה לו בנים ממנה.

9

עיין בס' י"ג אורות (ה"א) שאחיו הרה"ק מנארליין ז"ע כנה את אליו הק' משינאווא דער דיבוקים טרייבער, חשבו שכונתו על שהוא מגרש דיבוקים, ואה"כ ביאר שכונתו על ענין יותר גבוה ונעלה, אז ער טרייבט אהן דביקות אינעם באשעפער.

רבינו: נין, דער טאטע איז דעמאלטס געווען אונטערוועגנס פון מקומות הקדושים.

והמשיך הרמ"א לספר: דער זיידע איז געליגן אין בעט, און דער טאטע האט אים געגעבן א קוויטל, און ער האט אים שטארק מקרב געווען.

רבינו: כגעדענק ווען רבי איציקל איז געווען דא אין אמעריקא, איז ער געקומען באזוכן דעם טאטן, ער איז שוין געווען א אלטער איד, איז דער טאטע אראפגעגאנגען די שטיגן פון שטוב – ער האט נישט געוואלט ער זאל זיך מטריה זיין און ארויפקומען – און האט אים אויפגענומען אונטן אין בית מדרש, ער האט דעם טאטן שטארק מכיר טובה געווען, ווייל ער האט געהאט א א איידעם (הרה"צ ר' יחזקאל שיף ז"ל) וואס האט געוואוינט אין סיגוט, און דער טאטע האט אים מקרב געווען אין סיגוט בימים ההם, במילא האט ער דעם טאטן מכיר טובה געווען.

והרמ"א: דער זיידע האט אויך געהאט א זוהן אין ראמעניא, רבי יוסף חיים, וואס איז געווען א איידעם אין מיהאלאוויץ.

והזר הרמ"א לענין הראשון: כגעדענק אז ווען דער טאטע (פרן רבינו בעל ברך משה ז"ל) איז געווען ביים זיידן, האט דער זיידע נישט געוואלט נעמען דעם קוויטל, כגעדענק שוין נישט פונקט וואס עס איז געווען, ארום און ארום זענען געשטאנען אנגעפאקט אסאך מענטשן, דעמאלטס האט ער דערציילט אז ווען דער זיידע דער עצי חיים האט א שידוך געטוהן מיטן יונגן ציעשנובער רב – ער איז נאך געווען א קינד – ס'איז געווען ו' טבת, די יארצייט פון דעם שינאווער רב, האט דער ציעשנובער רב (הגה"ק בעל דברי שמה אבי התנן הגה"צ ר' יחזקאל שרגא הנ"ל בן הרה"ק משינאווא ז"ל) געדאוונט מנחה, און האט שוין נישט געדאוונט די אנדערע תפילות, ער איז שוין געווען שוואך, און דער זיידע האט ביי זיך אפגעמאכט אז דא האט ער 'א מחותן מיט א רבי' (ה"ה הגה"ק מציעשנוב ז"ל).

רבינו: דער זיידע האט געזאגט 'יעדעס ווארט וואס ער האט געזאגט האט אים עלעקטעריזירט פון קאפ ביז פוס'.

והרמ"א: כיוול נישט אויפהאלטן דעם רבין.

ובירכו רבינו: הצלחה, דער אויבערשטער זאל העלפן מיזאל אהיים פארן געוונטערדיים, און מיזאל הערן גוטע בשורות.

די מחשבות שמערן פאר א צדיק, אבער אזוי ווייט צו וויסן דעם אדרעם, ווער דאס איז, איז שוין רוח הקודש'.

רבינו: דער טאטע ז"ל האט אויך געהערט די מעשה פון אים וומכיואו בספרו ברך משה (פ' שמיני).¹⁰

והרמ"א: דער זיידע פלעגט זאגן אז יעדן טאג ווען ער פלעגט זאגן 'האל הגדול הגיבור והנורא', דערמאנט ער זיך ווי דער שינאווער רב האט זיך געווארפן מיטן שטענדער ווען ער האט געזאגט 'זהנורא'.¹¹

רבינו: דער טאטע ז"ל האט דערציילט אז דער זיידע (הרה"ק רש"א מראצפערט ז"ל) האט געהאט אין שטוב א שאפע וואס ער האט מיטגעברענגט פון טארנא קיין אונגארן, די שאפע האט געהאט א דעקל פון האלץ פון אויבן וואס האט געהאט א שפאלט.

האט ער דערציילט אז ווען ער האט נאך געוואוינט אין טארנא, איז דער ברודער דער שינאווער רב איינגעשטאנען ביי אים א לינת לילה, אינדערפרי האט דער שינאווער רב געזאגט ברכת התורה, און ער האט אזוי געקלאפט מיט די האנט בשעת ברכת התורה מיט התלהבות אז די שאפע איז געווארן צושפאלטנט. און שפעטער האט דער זיידע די שאפע מיטגענומען קיין ראצפערט.

רבינו כיבדו לברך על הפירות

והרמ"א: דער ציעשנובער רב (הגה"צ רבי יחזקאל שרגא זצ"ל הי"ד הדב"נ מרן העצ"ח ז"ל) איז דאך געווען א שוואגער מיטן טאטן (ה"ה מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל).

כ'בין געווען ווען דער טאטע ז"ל (מרן רבינו בעל ברך משה) איז געווען ביי מיין זיידן דעם לעצטן יאר – תשל"ז – אין אנטווערפן. דער רבי איז אפשר אויך געווען מיט אים?

10

וה"ק עס: מצינו כי האדם הפשוט במחשבותיו הפסולות יכול לבלבל הצדיק ולהפריעו מעבודתו הקדושה, וכאשר שמעתי מהרה"צ ר' משה יצחק מפשעווארסק זלה"ה אשר ענינו ראו ולא זר, אצל דו"ה הגה"ק משינאווא ז"ע שפעם אחת באמצע קבלת שבת ירד ממוקמו אל ירכתי בית המדרש ויגיש אל אדם אחר והוכיחו על שמבלבל דעתו במחשבותיו הפסולות, עיי"ש.

11

יש לציין מה שמוכר בספר מקוה ישראל (דף לט) שהגה"ק מנאסאד סיפר שראה אצל הרה"ק משינאווא שכל פעם שהתפלל שמו"ע ואמר בברכה ראשונה "והנורא" שינוי דא לרא נקשו מרוב פחד ה' והדר גאווו.

דרוש לפרשת השבוע מכ"ק מרז רבינו הגה"ק שליט"א

ובזה יש לפרש המדרש (ילקוט וישב רמז קמז) בענין יוסף הצדיק בנסיון פוטיפר, באותה שעה נראה לו דמות דיוקנו של אביו. כי כבר אמרו חכמים (במדרש פכ"א ס"ד) גדול המחטיאו יותר מן ההורגו. ובכן אלמלי יוסף היה נכשל בנסיון פוטיפר, אין לך נזק גדול מזה, ואם כן מה שעמד יוסף בנסיון זה, ודאי היה מחמת היותו שליח מצוה של אביו, ולזה אמרו באותה שעה היינו בעת שנצל מאשת פוטיפר ועמד בנסיון, נראית לו דמות דיוקנו של אביו, היינו שהרגיש כי מה שלא נכשל זה היה מחמת התכונה קדושה של שליחות מצוה של אביו.

אמנם י"ל כי מה ששלוחי מצוה אינן ניוזקין, הוא דוקא בבני ישראל ששייך בהם שליחות, על כן בשלוחי מצוה יש בהם תכונה קדישה מאת המשלח ומאת המצווה ב"ה וניצולים מן ההיזק, מה שאין בבני נח שאין להם דין שליחות דקי"ל (קידושין מא) אין שליחות לעכו"ם, הרי דלא אמרינן בהו שנוולד תכונה מאת המשלח, על כן גם בשלוחי מצוה אין בהם תכונה קדושה מאת המצווה ית"ש, ואין בהם דין זה דשלוחי מצוה אינן ניוזקין.

ונקדים עוד הא דאיתא במדרש (ב"ר פפ"ד ס"ה) ויבא יוסף את דבתם רעה, מה אמר, רבי מאיר אומר, חשודים הן בניך על אבר מן החי. והתמיהה מפורסמת היאך יתכן שיהיו שבטי ישורון נכשלים באיסור אבר מן החי. וביאר בפרשת דרכים (ד"ח א) דהיינו שהיה אבר המפרסס דמותו לישראל בשחיטה ועדיין אסור לבני נח עד שימות (חולין ג), והשבטים היו סוברים שיצאו מכלל בן נח ויש להם דין ישראל אף להקל וממילא מותרים במפרססת, ויוסף היה סובר דלא יצאו מכלל בני נח להקל, וחייבים בחומרות בני נח ובחומרות ישראל, עכ"ד.

ומעתה יש לומר כי כאשר התודע יוסף אל אחיו, והם ידעו כי יעקב צדיק הוא ויוסף הלך בשליחותו לראות את שלומם, והשתא כיון שיוסף ניזק ונמכר להיות עבד במצרים, על כרחך שיש להם דין בני נח לחומרא ואין להם דין שליחות, וממילא לא שייך בהם דין שלוחי מצוה אינן ניוזקין, ובכן התחילו להעצב שהרי אם יש להם דין בני נח נמצא שאכלו אבר מן החי שלא כדין.

לזה אמר להם יוסף הצדיק וידבר על לבם, ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, ולא ניזוק כלל במה שנמכר לכאן, כי לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים ושימני לאב לפרעה ולאדון לכל ביתו ומושל בכל ארץ מצרים, ואל תחושו בדבר לומר אולי היה איזה נזק ברוחניות שלא עמד בנסיון חס ושלום, לזה אמר והנה עיניכם רואות וגו'

ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה וגו', ועתה לא אתם שלחתם אותי הנה כי האלקים וגו', והנה עיניכם רואות וגו' כי פי המדבר אליכם, ופירש"י בלשון הקודש. יש להבין למה דוקא כעת היה ראוי להם להעצב, ובמה ניחמם יוסף.

(ב) ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך, ופירש"י ויבך על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב. יש להבין למה כעת דוקא בכה על חורבן בית המקדש.

ויתבאר בהקדם מה שכתב באור החיים הקדוש (פ) בפסוק לך נא ראה את שלום אחיך והשיבני דבר, עשאו שליח להחזיר לו תשובה, שבוה אפילו למאן דאמר (פסחים ה) שלוחי מצוה אינם ניוזקין דוקא בהליכתן אבל לא בחזרתן, במציאות זה עשאו שליח גם בחזרתו, ומעתה הרי הוא בטוח שישוּב בשלום אצל אביו, דשליחות מצוה מצלת מן הנזק, עכ"ד. ובבחינה זו ביאר במדרש יונתן (פ) וישב) מאמר המדרש וימאן להתנחם כי אמר ארד אל בני אבל שאולה, אמר יעקב עד עכשיו הייתי סבר שאני צדיק, עכשיו אני רואה שאני רשע, על פי שיטת הטור (יר"ד סימן ר"מ) שאם היה אביו רשע פטור מכיבוד אב. והנה יוסף היה שליח מצוה בדבר אביו לראות את שלום אחיו, ושלוחי מצוה אינם ניוזקין, ואם כן למה באמת ניזק וטרף טורף יוסף, וזה שאמר יעקב עד עכשיו הייתי סבר שאני צדיק, אבל עכשיו שמת בני, הגם שהיה שליח מצוה, אני רואה שאני רשע, ואם כן לא מתחייב בכיבוד ולא היה שליח מצוה ולכן ניזוק, עכ"ד.

ודעת לנבון נקל דכל זה סבר יעקב אבינו ברוב ענוותנותו לפי מה שהיה נראה לו שיוסף ניזוק, אמנם הרי באמת יעקב צדיק היה ויוסף היה שליח מצוה, ואכן לא ניזוק יוסף כלל, כי אלקים חשבה לטובה להיות למחיה לאביו ולאחיו.

והנה יש לומר הטעם דשלוחי מצוה אינן ניוזקין, על פי דברי א"ז זללה"ה בעצי חיים (ח"ב פ' בשלח) בביאור מאמרם ז"ל (עבודה זרה ג) גדול המצווה ועושה יותר ממני שאינו מצווה ועושה, על פי מה שכתב באור החיים הקדוש (פ) שלח) בענין שלוחו של אדם כמותו, שיוולד בחינת הקדושה בשלוחי מצוה לטובה. ובכן י"ל כי המצווה ועושה הוא שלוחא דרחמנא ונולד בו תכונה קדושה מאת המשלח הבורא ב"ה, ולכן הוא גדול ממני שאינו מצווה והוא עושה על פי עצמו, דמאן יולד בו תכונה קדושה, עכ"ד. ומעתה י"ל כי התכונה קדושה מן המשלח הוא השמירה המצילו מן ההיזק, ולכן שלוחי מצוה אינן ניוזקין.

נח, יש לומר שיצאו ממצרים קודם הזמן מטעם המבואר בפרקי דרבי אליעזר (פיק מ"ה) דחשבינן שעבוד מצרים מעת שנולד יצחק, שכבר היו מאז בארץ לא להם, מה שאין כן אם היה להם דין ישראל, וקנה אברהם את הארץ, הרי לא היו בארץ לא להם, ואין לחשוב הגירות מלידת יצחק, עכ"ד. וצריך לומר כתירוץ המפרשים (מגלה עמוקות ס"ו פ"ב שמונת) דשאר גליות משלימין הזמן, ומן ההכרח שיחרב הבית המקדש ויגולו ישראל מארצם, כדי להשלים זמן שעבוד מצרים.

ובכן כיון שעתה הודה להם יוסף שיש להם דין ישראל קודם מתן תורה, לכן ויפול על צוארי בנימן אחיו ויבך על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב, דכיון שיש להם דין ישראל מן ההכרח שיחרב הבית המקדש ויגולו בני ישראל מארצם להשלים זמן שעבוד מצרים.

כי פי המדבר אליכם, ופירש"י בלשון הקודש, וביאר בפנים יפות הכוונה, על דרך שפירש רש"י הראה להם שהוא מהול, והיינו שלא פגם בברית, והיינו דאמר כי פי המדבר אליכם, שהוא ברית הפה המכוון לברית המעור (ספר יצירה פ"א), עכ"ד. וכל זה היה מחמת שהיה שליח מצוה, ושלוחי מצוה אינן נזוקין, ומזה ראה שיש להם דין ישראל, ובזה הודה להם יוסף שכדין עשו במה שאכלו מפרנס כדין ישראל, ולא יעצבו על זה כלל.

והנה כתב בפרשת דרכים (דרוש ראשון) שאם היה לאבותינו דין ישראל, אמרינן ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, מה שאין כן אי היה להם דין בני נח, הרי אברהם קנה הארץ בחזקה (בבא בתרא ק.י.), וקי"ל (רמב"ם הל' זכיה פ"א ה"ד) דבבני נח לא מהני קנין דחזקה, אם כן אינו מוחזקת מאבותינו, עכ"ד. ולפי זה כתב החיד"א (הגדת שמחת הרגל פסקא ויאמר לאברהם) שאם היה לאבותינו דין בני

מתוך דברות קודש להבורת ליל ששי בק"י ליל ו' דחנוכה תשע"א

התחברות ידאי ה' - ולימוד ספרי חסידות

לעכט, אבער אז מען צינדט אין א מנורה איז דא א כלי וואס דאס איז מאחד די אלע נרות. **און** דאס ווייזט אז אזוי דארף צו זיין דער נר ה' נשמת אדם, אויב ברענען אפילו מערערע לעכט סתם אויפן טיש האט איינס נישט קיין שייכות מיטן צווייטן, אויב אבער ס'איז דא א כלי וואס איז מאחד, דעמאלטס איז עס א מנורה.

ס'איז א גרויסע וועלט, און א טריפה'נע וועלט, א פארדארבענע וועלט, ס'איז ליידער דא אסאך מתיונים, זיי האבן א געוואלדיגן כח, און פון ערליכע אידן איז דא מעטים, ס'איז אזא פינסטערע וועלט, אזא השכות אזא פוסטקייט, ממש תוהו ובוהו והשך על פני תהום, אבער אז ס'קומען זיך צוזאם א הבורה פון חסיד'ישע אינגעלייט, מען לערנט א חסידיש ספר, מען האלט זיך צוזאמען, די הבורה דאס איז די מנורה, די כלי, וואס נעמט ארום די אלע נשמות וואס קומען זיך צוזאם, און דאס איז א געוואלדיגע זאך, דאס איז מאחד.

ס'לאזט זיך נישט זאגן יעדע בלאט וואס מען לערנט אין א ספר, צו סידורו של שבת, צו באר מיים חיים, צו קדושת לוי, צו סיי וועלכע ספר מען נעמט, דאס ברענגט אריין אזא מין קדושה, אזא מין הייליגקייט אינעם עולם הגשמי.

מתוך דב"ק לחבורת ליל ששי בק"י ליל ו' דחנוכה תשע"א

מ'זאגט אין די נוסח הודאה מסרת גבורים ביד הלשים ורבים ביד מעטים וטמאים ביד טהורים, וויפיל זענען געווען די מעטים.

איז דא א רש"י אין פ' ברכה אויפן פסוק ברך ה' חילו, אז זיי זענען באשטאנען פון דרייצן מענטשן, און דאס הייסט באמת מעטים, דרייצן מענטשן קעגן אזא מעכטיגע ארמיי וואס די יונים זענען געווען, און די זענען געווען מעטים נישט נאר קעגן די יונים, נאר אויך קעגן די מתיונים.

אבער זיי זענען נישט געפאלן ביי זיך, נאר זיי זענען ארויס און געשריגן מי לה' אלי!, און דער אייבערשטער האט געהאלפן אז צו די דרייצן מענטשן זענען צוגעקומען נאך.

ווען די חשמונאים האבן אנגעצינדן די מנורה, האבן זיי אנגעצינדן א אור, דעם נר ה' נשמת אדם, וואס דאס האט אריינגעשיינט אין אידישע הערצער אז פון די מעטים איז געווארן אסאך, ס'האט ארומגענומען א פיער אין גאנץ כלל ישראל.

חנוכה לעכט מוז מען צינדן אין א מנורה, מען קען נישט נעמען סתם לעכט און אראפלייגן אויפן טיש און אזוי צינדן (שערי תשובה סימן תרע"ג סקי"ג בשם חסד לאברהם), מען דארף עס אריינלייגן אין א מנורה. פארוואס, ווייל אויב צינדט מען עס סתם אויפן טיש איז עס באזונדערע

שמחות אנשי שלומינו להל עדתינו שיחיו

וויליאמסבורג • בארא פארק • קרית יואל • מאנסי
ליקוואוד • מאנטריאל • אוסטרליע

די בכל אתר ואתר בכל מקומות מושבותיהם

בני ברק • אלעד • ירושלים • בית שמש • לאנדאן
אנטווערפן • מאנטשעטער • וועין

השמחה במעונם

ברכת מזל טוב

הגנו משגרים ברכת מז"ט חמה ולבבית לאנשי שלומינו תומכי וידידי כוללינו הק' די בכל אתר ואתר כאו"א בשמו הטוב יבורך

קרית יואל

הולדת הבנים
 הרב יוסף משה שטיבער שליט"א
 ר' יוסף חיים יו"ט בערגער נ"י
 ר' יואל (ברי"ה) בראך נ"י
 ר' חנמן כהנא נ"י
 ר' אברהם יעקב מאשקאוויטש נ"י
 ר' ליפא (בר"ז) ניי שטאדט נ"י
 ר' יואל (בר"ב) פאלאטשעק נ"י
 ר' שלמה אליעזר שפיטצער נ"י

הולדת הבנות
 ר' אפרים שטערן נ"י
 ר' אברהם מתי"ל סטרוואויטש נ"י
 ר' שלום משה מנחם עק שטיין נ"י
 ר' שלום העניך פריעדמאן נ"י
 ר' חיים קליין נ"י

הכנסת בניהם לעול התורה והמצוות
 ר' וואלף שניטצער נ"י
 ר' חיים אלי' פעלבערבוים נ"י

מאנטשעטער

הולדת הבנים
 ר' יונה קליין הי"ו
 בר' ראובן הי"ו, לאנדאן
 חתן ר' אברהם אלעזר גאלדבערג הי"ו, מנהל הת"ת
 הרב משה יצחק לייזער שליט"א
 בן הרב נפתלי אלימלך לייזער שליט"א, לאנדאן
 ר' יואל ישראל לעוו הי"ו
 בן ר' אברהם ישע לעוו הי"ו
 חתן ר' מיכל פריעדמאן הי"ו

הולדת הבת
 ר' ברוך גליק הי"ו
 בן ר' שמואל גביראל גליק הי"ו, לאנדאן
 חתן ר' נתן זילבערג הי"ו

בארא פארק

הולדת הבן
 ר' שלום ישראל פאנעטה נ"י

הולדת הבנות
 ר' יצחק קליינבערגער נ"י
 ר' חיים הכהן פריעדמאן נ"י
 ר' יודל אונגאר נ"י
 ר' משה אליעזר ליבערמאן נ"י
 ר' מרדכי דוד גלוביער נ"י
 ר' יעקב יואל באנדא נ"י

בני ברק

הולדת הבנות
 ר' זלמן לייב כהן נ"י
 ולאביו ר' משה צבי כהן הי"ו
 ר' יואל יאקאב נ"י
 ולאביו ר' חיים אליעזר יאקאב הי"ו

הכנסת בנו לעול התורה והמצוות
 ר' שלמה צבי שטרול הי"ו
 ולאביו ר' ישראל שטרול הי"ו, ירושלים
 ולחתנו ר' יוסף פנחס וואנחאצקער הי"ו
 ולחת"ו ר' שאול אהרן וואנחאצקער הי"ו

ירושלים

הולדת הבת
 מו"מ ר' שמואל עקשטיין הי"ו
 ולאביו ר' דוד אלכסנדר עקשטיין הי"ו

מאנטריאל

הולדת הבת
 ר' אברהם וואלף קויפמאן הי"ו
 בר' איתמר טובי קויפמאן הי"ו, קרית יואל

וויליאמסבורג

הולדת הבן
 ר' מרדכי שמואל בר' שרגא יצחק גאנדל נ"י
 ר' נחמ"ג בר' שלום מאיר עק שטיין שליט"א
 ר' יעקב בר' ישראל אלימלך קליין הי"ו
 ר' יצחק יואל בר' נפתלי ליכטענשטיין הי"ו
 ר' מאיר ישראל בר' יעקב אלימלך שפיטצער
 ר' שמעון ישראל בר' נחום קארנבלי הי"ו
 ר' יששכר בער ירמ"ג בר' ליפא נפס שטיין הי"ו
 ר' יואל בר' שמואל יעקב טעלענער הי"ו
 ר' אליהו בר' בחר קרויס הי"ו

הולדת הבנות
 ר' יצחק בר' מנחם גרשון לעבאוויטש הי"ו
 ר' יצחק בר' שמואל שווארץ הי"ו
 ר' רפאל בר' שלום אליעזר מנחם פריינד הי"ו
 ר' יואל בר' אברהם יצחק קאהן הי"ו
 ר' יעקב יואל בר' חיים פריעדמאן הי"ו
 ר' יואל בר' אהרן משה שווארץ הי"ו

לאנדאן

הולדת הבנות
 ר' יוסף בענעדיקט הי"ו
 בן יעקב גרשון בענעדיקט הי"ו
 חתן הרב מאיר מארקאוויטש דומ"ץ דקויליטו

ר' חננ"ל יו"ט ליפא בארמינקא הי"ו
 בן ר' ישעי' בארמינקא הי"ו, בני ברק
 חתן ר' יעקב צבי גראס הי"ו

ר' מאיר שעהר הי"ו
 בן ר' שלום יצחק שעהר הי"ו
 חתן ר' יודא שטערן הי"ו

ר' פייבוש וועבערמאן הי"ו
 בן ר' נחום וועבערמאן הי"ו
 חתן ר' ישעי' גאטטעסמאן הי"ו

אירועי צאצאיהם

ר' אברהם משה ראטה נ"י, וויליאמסבורג	החתן טוב"ב נ"י
הרב נפתלי שניינמנעטץ שליט"א, וויליאמסבורג	החתן שמעון יואל נ"י
ר' משה דוד מאיר אבערלאנדער נ"י, וויליאמסבורג	החתן יוסף מרדכי נ"י
ר' מרדכי יעקב יודא מארקאוויטש נ"י, וויליאמסבורג	החתן יואל נ"י
ר' אנטשיל גר ובער נ"י, מאנסי	החתן יצחק נ"י

נישואי צאצאיהם

ר' ישראל יעקב בראך נ"י, קרית יואל	החתן עמרם נ"י
ר' אהרן ישכר דוב (בער) מיטטעלמאן נ"י, ק"ו	החתן מנחם מאיר נ"י
הרב ישכר בעריש ראזענבערג שליט"א, וויליאמסבורג	החתן משה אהרן זאב נ"י

אדער קען מען שיקן דורך א פעקס אדער מייל

a.ch.bnb@gmail.com - FAX: 011-9723-6194389

צו מעלדן א שמחה קען מען זיך פארבינדן צו:

011-972-52764837 און אין אר"י 845-662-5579